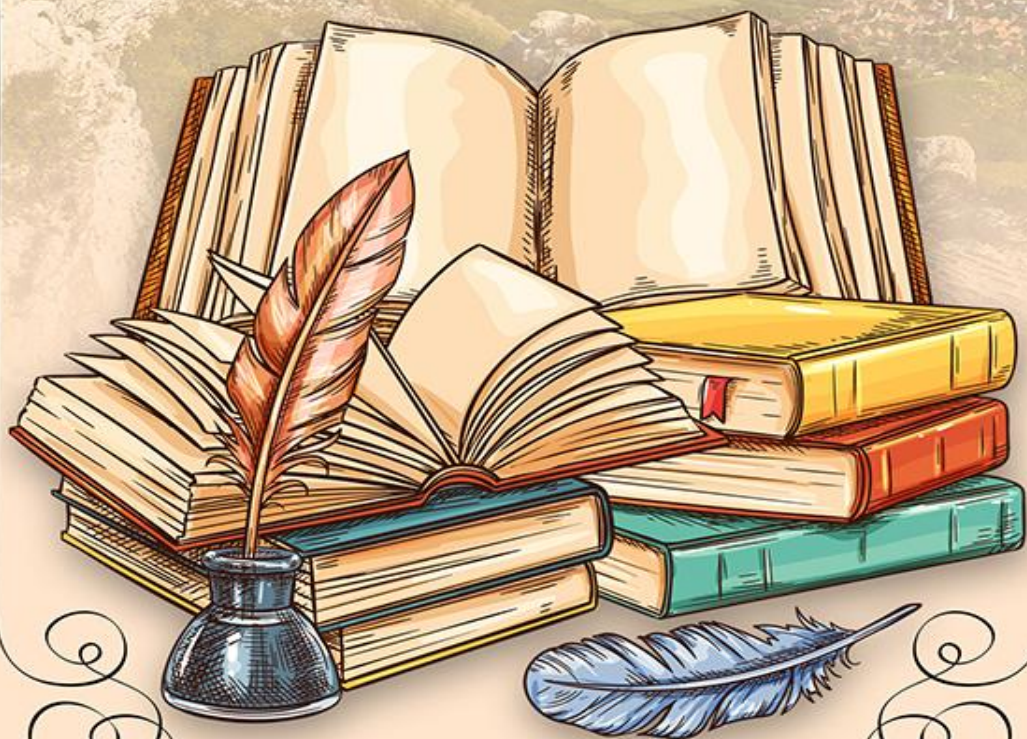

JIŘÍ GLET

NOVÉ POVĚSTI

Z

Moravy a Slezska

Nové pověsti z Moravy a Slezska
Jiří Glet

1. vydání

*vydáno v květnu 2019 jako 87. publikace
vydal Pavel Kohout (www.kknihy.cz)*

ISBN 978-80-7570-145-9 (epub)

ISBN 978-80-7570-146-6 (mobi)

ISBN 978-80-7570-147-3 (pdf)

Obsah

Úvod	4
O skřítkovi Haldáčkovi z ostravské haldy Emy	6
O Landecké venuši	9
O kouzelném klobouku písaře z Frýdeckého zámku	13
O lipové aleji k Uhlířskému vrchu	21
O loupeživém rytíři na hradu Pulčínu	28
O dobývání hradu Hukvaldy	33
O zlatém pokladu na hradu Edelštejnu	40
O závodech na člunech po řece Moravě ve Velkomoravské říši	47
O domu U čtyř mamlasů v Brně	57
O zkamenělých dívkách na Dívčím hradu na Pálavě	66
O naší nejstarší obrazárně v rotundě Panny Marie a sv. Kateřiny ve Znojmě	72
O nálezu stříbra v Jihlavě	76
Další knihy autora	80

Úvod

Když jsem psal těch osm dílů rodinných turistických průvodců, které pokrývají celé území České republiky a Slovenska, seznámil jsem se s mnoha pověstmi.

Zjistil jsem, že všechno to byly pověsti staré a většinou je literárně zpracovali ještě spisovatelé z doby národního obrození. Já mám sice staré pověsti rád, ale přesto jsem si položil jednu otázku. Copak stále dokola musíme poslouchat a číst jen staré pověsti, copak nemohou vzniknout taky pověsti nové? Jistěže mohou, ale skoro nikdo je nepíše, nové pověsti vznikají jen zcela sporadicky.

Tak jsem učinil jeden pokus. Ve čtvrtém díle svého rodinného turistického průvodce jsem chtěl ještě více turisticky zatraktivnit město Vsetín. Vsetínem prochází 18. poledník východní délky, který je vyznačen přímo na cyklostezce Údolím Vsetínské Bečvy a tato cyklostezka je mezi cyklisty velmi oblíbená. Tento poledník najdete pod Vsetínským zámkem v Panské zahradě u rybníčka. Vymyslel jsem k tomuto poledníku mini pověst, a sice takovou, že kdo se na tento 18. poledník postaví, bude mít alespoň na chvíli zase krásných a sladkých 18 let.

Za několik měsíců jsem spatřil, že se na tomto poledníku fotí skupinka cyklistů z Kutné Hory. Dal jsem se s nimi do řeči a projevil údiv, proč se fotí právě na tomto místě. Byl jsem poučen o té „známé vsetínské pověsti“ a cyklisté mi dali najevo, že jako místní bych přece tu pověst měl dobře znát. V letní turistické sezóně se už u tohoto poledníku pravidelně fotí mnoho cykloturistů.

To mě velmi potěšilo, neboť jsem zjistil, že i nová pověst se může dostat mezi lidi a žít svým vlastním životem. Tak to má u pověstí přece být, ať již jsou staré nebo nové.

Napsal jsem tedy dětskou e-knihu Jak skřítek Lesánek vařil Pelandu, o lesních skřítcích obývajících lesy valašských hor. Do této knihy jsem mimo jiné zařadil pět zcela nových valašských pověstí a jednu starou pověst, O vzniku Čertových skal jsem literárně znovu zpracoval. V těchto pověstech jsem se samozřejmě držel valašských tradic a zasadil jsem je do půvabné valašské krajiny.

Poněvadž tyto nové valašské pověsti byly čtenáři příznivě přijaty, napsal jsem rovněž zcela nové pověsti, které vycházejí z tradic dvou historických zemí Koruny české, Moravy a Slezska. Tyto pověsti se vztahují k historickým místům a krásné krajině Moravy a Slezska a najdete zde rovněž zajímavé turistické cíle pro rodiny s dětmi.

O skřítkovi Haldáčkovi z ostravské haldy Emy

Halda Ema

Ještě v druhé polovině 20. století tvořily haldy – umělé hory z hlušiny ostravských dolů zcela nezaměnitelnou dominantu „Černé Ostravy.“ Za Rakouska – Uherska i první republiky haldy obývali svérázní lidé na okraji společnosti, kteří z hlušiny vybírali černé uhlí a prodávali je židovským obchodníkům. Přímou v haldách měli vybudované své skromné příbytky, byly to vlastně takové zemljanky. Na haldy však chodily taky ženy z chudších domácností, aby na vlastnoručně nasbíraném černém uhlí uvařily oběd a v bytě zatopily, aby se jejich „chlap“ najedl a ohřál, až přijde „ze šichty“ domů.

Ze Slezskoostravského hradu se můžete vydat na nedalekou, tajemnou haldu Ema.

Tato doba je nenávratně pryč, jen pamětníci vzpomínají na městské haldy, které ještě v padesátých a šedesátých letech 20. století patřily ke koloritu Ostravy. Pokud je mně známo, zachovaly se již pouze tři haldy, z nichž nejkrásnější je halda Ema 315 m. n. m., ve Slezské Ostravě. Mnozí Ostravané taky tvrdí, že je to nejvyšší hora Ostravy, ale to se mýlí, neboť nejvyšší vrchol města je v Krásném Poli 334 m. n. m. Nejlépe se k haldě Emě dostanete od trolejbusové zastávky u ZOO ve Slezské Ostravě. Půjdete po ulici Michálkovické, pak odbočíte do ulice Na Najmanské a dojdete k haldě.

Zvláštní svět na haldě Emě

Na haldě se najednou ocitnete ve zcela zvláštním světě. Poněvadž je halda stará okolo 150 let, ještě „pracuje“ a uvnitř hoří, vystupují z ní obláčky plynů. Bývá proto taky nazývaná „Ostravskou sopkou.“ V hořící haldě vznikají vzácné nerosty a to porcelanity a jaspisy. Povrch haldy tvoří prohořelá hlušina v nevšední, načervenalé cihlové barvě.

Skřítek Haldáček

Haldu Emu obývá skřítek Haldáček. Dohlíží nato, aby hlušina v haldě správně hořela a aby nedošlo k požáru zeleně, která pokrývá již značnou část úpatí haldy. Skřítek Haldáček má velmi rád děti. Z hlušiny vybírá kameny s otisky pravěkých rostlin a pokládá je na úpatí haldy tak, aby děti tyto „suvenýry pravěku“ snadno našly. Skřítko Haldáčka totiž vždy velmi potěší, když vidí radost dětí, kterým se podařilo na haldě Emě najít nějaké ty zkameněliny.

Hledači zkamenělin

Při vstupu na haldu je třeba dbát náležitě pozornosti. A přece, pokud budete mít své odrostlejší děti stále na očích, doporučuji vám si udělat na haldu rodinný výlet. Můžete ho taky spojit s návštěvou nedaleké ZOO ve Slezské Ostravě.

Z haldy je pěkný výhled na Ostravu. Při troše trpělivosti a štěstí lze na úpatí haldy, porostlém osikami, jívami a břízami, nalézt kameny hlušiny s otisky přesliček a jiných pravěkých rostlin. Jistě, zpravidla nebudou dosahovat kvality sbírky zkamenělin, kterou si můžete prohlédnout v Ostravském muzeu na Masarykově náměstí v Ostravě, ale i drobný „suvenýr z pravěku“ nálezce jistě potěší. Děti nechť si na tuto dobrodružnou výpravu vezmou nějaké starší oblečení, neboť si buďte jistí, že se „vaši hledači zkamenělin“ pěkně zamažou. Tak se tedy s dětmi vydejte na cestu do pravěku a za zašlou slávou staré Ostravy.

O Landecké venuši

Landek

Na severozápadním okraji Ostravy, nad soutokem řek Odry a Ostravice, se táhne výrazný zalesněný vrch Landek 280 m. n. m., který je výraznou krajinnou dominantou.

Hornické muzeum a Landek Park na Landeku.

Na Landeku již lovci mamutů topili uhlím

Právě na Landeku vystupovaly sloje černého uhlí až na zemský povrch. Do dějin lidstva se Landek zapsal před 23 tisíci lety, kdy se zde usídlili lovci mamutů a jejich tábořiště bylo objeveno v roce 1924. Došlo zde taky k unikátnímu objevu, neboť archeologickými nálezy zbytků ohořelého uhlí v popelu pravěkého ohniště bylo prokázáno, že již lovci mamutů na Landeku jako první na světě používali černé uhlí k udržování ohně na svém ohništi.

Landecká venuše

Tlupa lovců mamutů na Landeku byla v širokém okolí velmi známá a vážená zejména proto, že používala k topení

černé uhlí, věc nikde jinde nevidaná. Tato pravěká tlupa byla proto nazývána „lidem hořícího kamene.“

V tlupě lovců mamutů žil mladý a silný lovec Kájre a krásná dívka Moša. Jak už to na tomto světě chodí v pravěku nebo dnešní době přišla láska a mladí lidé se do sebe zakoukali.

Kájre myslel na svoji Mošu neustále, když byl na lovu, když si z pazourků připravoval šipky ke svým šípům, nebo když z povrchových slojí na Landeku dobýval černé uhlí na pravěká ohniště.

Taky Moša na svého Kájra často myslela, ať již zpracovávala kožešiny, sbírala lesní plody, nebo udržovala a hlídala oheň, který hrál tak důležitou roli v životě lovců mamutů.

Kájre nebyl jenom lovec, ale taky vynikající pravěký umělec. Z červeného krevelu, podle modelu své krásné a štíhlé pravěké dívky, vyřezal sošku překrásné Landecké venuše, kterou své Moši daroval.

Moša byla doslova okouzlená Landeckou venuší a slíbila Kájrovi, že mu ušije válenky z medvědí kůže, pak se stanou mužem a ženou a založí rodinu. Osud je však někdy krutý. Jednoho dne se její milý Kájre nevrátil z lovů mamutů a Moša zůstala sama.

Často pak u ohně sedávala s Landeckou venuší v ruce a vzpomínala na Kájreho. Život však šel dál. Za nějakou dobu si Moša našla jiného mladého lovce a než přešlo několik zim, tak se u ohně batolilo několik jejích dětí. Sošku Landecké venuše pak Moša odložila, bylo nutné žít pro tlupu, svého muže lovce a pro své děti.

Ze svých dětí Moša vychovala nové silné lovce a krásné a pracovitě dívky, které pravěká tlupa lovců mamutů tolik potřebovala. Dlouhá staletí pak na Landeku žil „lid hořícího kamene,“ ta pravěká tlupa lovců mamutů.

Za nějakých 23 tisíc let byla v roce 1953 znovu objevena Landecká venuše, používá se taky název Petřkovická venuše. Jedná se o torzo ženské postavy vyřezané z krevele. Landecká venuše se vyznačuje štíhlými, téměř moderními liniemi a je překrásnou ukázkou pravěkého umění. Landecká venuše je jedinou štíhlou venuší nalezenou v Evropě. Originál sošky je dnes uložen v brněnském Zemském muzeu, její věrnou kopii si můžete prohlédnout v Ostravském muzeu na Masarykově náměstí v Ostravě. Jen pro zajímavost, cena Landecké venuše se odhaduje, ano čtete dobře, na 50 miliónů eur.

Další osídlení Landeku

Landek byl důležitým strategickým místem, kde se z polských rovin vstupuje do Moravské brány, a proto zde již v 10. století stávalo významné slovanské hradiště. Ve středověku zde stával hrad opavských knížat. Hrad se stal časem útočištěm různých loupeživých band, a proto byl v 17. století částečně rozbořen. Později dostali poddaní od vrchnosti povolení používat hradní zdivo na stavbu svých obydlí, takže po hradu nezbyla ani stopa.

V roce 1782 se na Landeku začalo dobývat černé uhlí a to do poloviny 19. století zde vzniklo 26 štol a 49 šachtic a jam, z nichž mnohé jsou dodnes viditelné. V první polovině 19. století zde byl vybudován důl Anselm, který je dnes sídlem Hornického muzea. Na vrcholu Landeku stojí dřevěná rozhledna, ze které je pěkný pohled na Ostravu a Beskydy.

Hornické muzeum a Landek Park

V areálu Hornického muzea je v expozicích zdokumentována historie více než dvě stě let dobývání černého uhlí na Ostravsku. Můžete si zde taky prohlédnout expozici o historii osídlení Landeku, nebo dětmi velmi vyhledávanou rekonstrukci sídliště lovců mamutů. Je zde umístěna i povrchová expozice důlních strojů a zařízení a můžete si zde zakoupit zajímavé suvenýry.

Zdejší podzemní expozice se nachází ve štolách horních slojí skutečného historického dolu Anselm. Prohlídka štol je doplněná odborným výkladem, některé důlní stroje jsou předváděny v chodu, vše pak doplňují figuríny horníků v životní velikosti. Budovy muzea jsou z režného cihlového zdiva a jsou dokladem průmyslové architektury z konce 19. a počátku 20. století.

Ve stylové hornické restauraci Harenda u Barborky si můžete pochutnat na některé hornické specialitě. Restaurace je bohatě zdobena předměty s hornickou tematikou.

Hornické muzeum je součástí rekreačního a sportovního areálu Landek Park o rozloze 10 hektarů. Je zde hřiště na plážový volejbal, víceúčelová sportovní hala, několik tenisových kurtů s umělým povrchem a sít cyklostezek. Pro děti je připravena dětská lanová dráha, dětské hřiště a mini zoo. Areálem taky prochází budovaná cyklostezka Odra – Morava – Dunaj. Landek je zkrátka jedinečným místem poučení a zábavy pro celou rodinu.

O kouzelném klobouku písaře z Frýdeckého zámku

Frýdek – Místek

V naší zemi není mnoho dvojměstí, ale jedním z nich je Frýdek – Místek, rozkládající se po obou březích řeky Ostravice. Frýdek stojí na slezské straně řeky a Místek na moravské straně řeky. Dlouhá staletí se tato města vyvíjela samostatně, spojena byla až v roce 1943.

Na slezském, pravém břehu řeky Ostravice, byl ve 14. století založen na ostrohu nad řekou gotický hrad. Tento hrad byl pohraniční pevností, která měla chránit velmi důležitou obchodní cestu z Moravské brány do Polska. Samotné slezské město Frýdek vzniklo o něco později než Frýdecký hrad. Bylo založeno u hradu, mělo obdélníkové náměstí a bylo obeháno hradbami.

Novogotický kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku.

Místek, ležící na levém, moravském břehu Ostravice, je starší než Frýdek. První písemná zmínka o Místku, přesněji řečeno o jeho předchůdci – trhové vsi Friederberetu, pochází z roku 1267. Tato ves sice zanikla, ale na jejím místě už koncem 13. století bylo založeno moravské městečko Místek. Toto městečko, situované kolem čtvercového náměstí, bylo zpočátku mnohem menší než slezský Frýdek.

O kouzelném klobouku písaře z Frýdeckého zámku

Mezi oběma městy již od středověku panoval čilý obchodní ruch, vždyť se zde obchodovalo taky mezi dvěma zeměmi, Slezskem a Moravou. Na řece Ostravici byl taky postavený most, který obě města spojoval. V této době však již původní gotický Frýdecký hrad s hranolovou věží, palácem a hradbami byl přestavěný na pohodlný renesanční a barokní zámek, jehož dominantou je dodnes pětipatrová hranolová věž.

Na mostě vybíral strážný clo jeden grejcar, ať již lidé šli na slezskou stranu řeky, nebo opačně ze slezské strany řeky na stranu moravskou.

V Místku v té době provozoval svoje řemeslo jeden mistr pekař, který byl proslavený svojí výrobou chutných preclíků. Tyto prodával nejenom ve svém krámě, ale mladý tovaryš Prokop je roznášel v nůši po místeckých hospodách, ba dokonce je nosil až do hospod ve Frýdku.

Když šel tovaryš s nůši preclíků do Frýdku, dal mu mistr pekař dva grejcary na zaplacení mostního cla. O místecké preclíky byl ve Frýdku takový zájem, že Prokop některé dny šel do Frýdku i třikrát. Musel tak zaplatit na clu šest grejcarů.

Mladý tovaryš Prokop sice nejedl zrovna vtipnou kaši, ale dovedl si spočítat, že kdyby nemusil platit mostní clo, na které mu mistr pekařský pravidelně dával groše, ušetřil by za měsíc třeba dva zlaté, a to již byly panečku pěkné peníze.

Na Frýdeckém zámku sloužil mazaný hraběcí písař Johanes. Na práci moc nebyl, ale zajímal se o řemeslnické dcerky ať již ve Frýdku nebo v Místku. No abych byl přesný, zajímal se spíše o výši jejich věna, než o jejich krásu a pracovitost. Vyženit pořádné věno a žít z práce tovaryšů, i když sám nerozuměl žádnému řemeslu, to by se mu líbilo.

Seznámil se tedy s mladým pekařským tovaryšem Prokopem, který si velmi považoval, že smí kamarádit s pánem ze zámku a ve své prostoduchosti mu dával tipy na bohaté řemeslnické nevěsty. Johanesovi zde ale pšenka nekvetla, neboť mistři řemeslníci dobře prokoukli mazaného písaře a zakazovali svým dcerám se s ním vůbec vybavovat.

Prokopa vždycky fascinovalo, že když šli s písařem po mostě, tak písař neplatil žádné clo, vždy jenom smeknul klobouk a strážný mu ještě zasalutoval.

„Ty Johanesi řekni, proč na mostě neplatíš žádné clo, jenom smekneš klobouk a jdeš dál?“, zeptal se Prokop.

Johanes si byl dobře vědom naivity Prokopa, a proto mu odpověděl:

„Je to proto, že mám kouzelný klobouk, který jsem si koupil v Haliči za 10 zlatých. Stačí, když smekneš ten kouzelný klobouk před kterýmkoliv strážným na mostech v celé Rakouské monarchii a nemusíš platit žádné clo.“

„To by se mi taky líbilo,“ povzdechl si Prokop.

„Tak třeba jednou bude ten kouzelný klobouk tvůj,“ usmál se Johanese.

Za nějaký čas bylo zámeckému písaři Johanesovi zřejmé, že ve Frýdku ani v Místku žádnou bohatou nevěstu nenajde. Přišla mu tedy velmi vhod nabídka z opavského panství na místo panského úředníka. Johanese by tak povýšil z pouhého písaře na panského úředníka, dostával by vyšší plat, ale hlavně v Opavě bylo přece tolik bohatých slečen z lepších rodin. Tam si přece jen najde snadněji bohatou nevěstu než ve Frýdku či Místku. Ještě než přesídlil do Opavy, vzpomněl si na tovaryše Prokopa, kterého vyhledal a takto ho oslovil:

„Prokope, poněvadž jsem povýšil na panského úředníka v Opavě, nebudu už chodit po mostě přes Ostravici z Frýdku do Místku, a protože už kouzelný klobouk nepotřebuji, tak bych ti ho prodal.“

Prokopovi radosti zasvítily oči.

„Za kolik mi ho prodáš Johanesi?“

„Koupil jsem ho sice za deset zlatých, ale protože si Prokope kamarád, prodám ti jej za pět zlatých.“

Pět zlatých, to sice bylo dost peněz, ale Prokop něco našetřeno měl. Lehce si propočítal, že když bude mít kouzelný klobouk a mistr mu stále bude dávat groše na clo přes most, klobouk se mu za tři měsíce zaplatí. Pak už bude jenom vydělávat, takže za rok by mohl vydělat nějakých 20 zlatých a to už byly slušné peníze.

„Tak tedy Johanesi platí, tady máš pět zlatých,“ řekl Prokop a od Johanese převzal kouzelný klobouk.

Druhý den ráno se s kouzelným kloboukem a s nůši preclíků vypravil Prokop z Místku přes most do Frýdku. Jako obvykle mu jeho mistr dal na clo tam a na zpáteční cestu dva groše.

Na mostě před strážným smekl kouzelný klobouk a hodlal pokračovat v cestě.

Strážný jej však zastavil se slovy:

„Zaplať clo jeden grejcar, jestli chceš projít na druhou stranu do Frýdku.“

Prokop se však na strážného osopil:

„Nevidíš, člověče kouzelný klobouk, když jej před tebou smeknu, přece nemusím platit clo. Ten kouzelný klobouk patřil písaři Johanesovi, který taky žádné clo neplatil. Poněvadž mi tento kouzelný klobouk prodal, tak teď už zase já nemusím platit žádné clo.“

Strážný se hlasitě rozesmál:

„Johanes nemusil platit clo proto, že jako panský písař byl vrchností od placení cla osvobozen. Přede mnou klobouk smekal jenom proto, aby mně pozdravil. Ty jsi však pekařský tovaryš, od placení cla osvobozený nejsi, tak jestli chceš jít přes most, zaplať jeden grejcar.“

Co taky tovaryši Prokopovi zbývalo? Zaplatit musil. Měl sice ve svém vlastnictví „kouzelný klobouk,“ ovšem clo musil platit i nadál, když se po mostě přes řeku Ostravici chtěl dostat z Místku do Frýdku a na zpáteční cestě z Frýdku zase do Místku.

Zámek ve Frýdku je sídlem Muzea Beskyd

Zámek ve Frýdku sestává z několika renesančních, barokních a klasicistně upravených budov, postavených kolem tří nádvoří a jeho dominantou je pětipatrová hranolová věž.

Zámek je sídlem Muzea Beskyd. Na zámku si můžete prohlédnout Rytířský sál s erby slezských šlechticů a zámecké komnaty se stylovým nábytkem, sklem a porcelánem. V Pánském pokoji najdete zcela unikátní kubistický nábytek z dvacátých let 20. století. V Dámském salónu zase stojí vzácný stůl z období baroka, který je vykládaný ebenovým dřevem s mosazí a želvovinou. Dále si návštěvníci mohou prohlédnout vyhlídkový gloriét a kapli sv. Barbory, ve které je umístěna expozice připomínající, že Frýdek patří k nejznámějším poutním místům ve Slezsku a na Moravě.

V expozici Beskydy – příroda a lidé se návštěvníci seznámí s beskydskou přírodou, to jest s horským pásmem Moravskoslezských Beskyd a pobeskydskou pahorkatinou. Jsou zde vystaveny předměty dokumentující tradiční zemědělství, lesnictví, řemesla i obchod, jakož i železářskou tradici Podbeskydí. V expozici věnované městu Frýdku – Místku se návštěvníci seznámí s historií slezského Frýdku a moravského Místku, které oddělovala jen „šumivá, divoká Ostravice.“

Zámecký park patří k nejkrásnějším místům ve Frýdku. V období renesance a baroka zde byl ovocný sad. Na zámecký park pak navazují městské parky, a to Podzámecký park a park Jižní svahy.

Dvě městská centra ve Frýdku – Místku

Dvojměstí Frýdek – Místek má samozřejmě taky dvě městská centra, jedno ve slezském Frýdku a druhé v moravském Místku.

Ve slezském Frýdku stojí na Zámeckém náměstí barokní a empírové domy a západní stranu tohoto náměstí uzavírá právě Frýdecký zámek. Uprostřed náměstí stojí kašna s litinovou sochou sv. Floriána. V ulici Na Blatnici, poblíže Zámeckého náměstí, najdete původně středověký kostel sv. Jana Křtitele, který byl novogoticky stavebně upraven. Věž kostela vysoká 72 m je veřejnosti přístupná a je odtud nádherný výhled na Frýdek – Místek, Ostravsko a Beskydy.

Na Mariánském náměstí stojí barokní poutní chrám Panny Marie Frýdecké. Tento chrám, který proslul zázračnou pískovcovou sochou Madony s Ježíškem po levici a žezlem v pravé ruce je velmi významným poutním místem Moravy a Slezska. Tento chrám bývá taky nazýván Slezské Lurdy.

V Místku, ležícím na levém moravském břehu Ostravice, najdete na náměstí Svobody řadu renesančních a barokních domů s klasicistními a secesními fasádami. Ve středu náměstí stojí socha Panny Marie, která je kopií původní barokní sochy. Na sousedním Farním náměstí je renesanční kostel sv. Jakuba s barokní věží. Na Frýdlantské ulici stojí krásný rokokový kostel sv. Jana a sv. Pavla s bohatou štukovou výzdobou.

Přehrada a aquapark Olešná

Na západním okraji města se rozkládá přehrada Olešná. Přehrada Olešná s travnatou pláží, rekreačním areálem a kempem na stejnojmenné říčce má rozlohu 85 ha.

Sportovní vyžití s výhledem na panoráma Beskyd poskytuje rodinně venkovní a krytý aquapark.

V kryté části aquaparku se nachází plavecký a relaxační bazén, vířivka, chrliče vody, tobogán, dětský bazén a restaurace. Ve venkovní části aquaparku je relaxační bazén, dva tobogány a velká skluzavka. Jsou zde i další vodní atrakce, například divoká řeka, chrliče vody, vodní hřib a masážní trysky. Najdete zde rovněž travnatou pláž, hřiště na plážový volejbal a parkoviště. Kolem přehrady Olešná vede takřka pětakilometrová cyklostezka a stezka pro bruslaře.

Z Ostravy do Frýdku – Místku vede velmi oblíbená cyklostezka a stezka pro bruslaře podél řeky Ostravice, která pak dále pokračuje až k Beskydům. V Beskydech se setkáte s místním folklórem, řadou tradic, lidovou architekturou a poznáte krásnou přírodu.

O lipové aleji k Uhlířskému vrchu

Uhlířský vrch

V pohoří Nízkém Jeseníku v Bruntálské vrchovině, se nachází celkem pět vyhaslých čtvrtohorních sopek. Je to Venušina sopka, Velký Roudný, Malý Roudný, Červená hora a nejznámější zdejší vyhaslou sopkou je Uhlířský vrch 672 m. n. m.

Vyhaslá sopka Uhlířský vrch se zdvíhá asi 2 km jihozápadně od města Bruntálu a dovede vás k němu zelená značka. Na jižním svahu vrchu se nachází opuštěný lom po těžbě sopečných tufů, který je vlastně takovou „malou učebnicí geologie.“

Na vrcholu kopce stojí barokní poutní kostel Panny Marie Pomocné a vede k němu křížová cesta. Cesta ke kostelu Panny Marie Pomocné je lemována alejí starých lip. Z Uhlířského vrchu je pěkný pohled na okolní vrcholy Nízkého Jeseníku a při dobré viditelnosti lze dohlédnout až k nejvyšší hoře Hrubého Jeseníku a Moravy, Pradědu 1492 m. n. m.

O lipové aleji k Uhlířskému vrchu

Na Uhlířském vrchu, jak již sám název napovídá, již od středověku žili uhlíři, kteří v milířích pálili dřevěné uhlí ze dřeva okolních hustých lesů. Dřevěné uhlí pak prodávali v městě Bruntálu.

V době baroka žil na Uhlířském vrchu uhlíř Bořivoj. Měl zde dřevěnici, kousek pole a vlastnil taky jednoho koníka, se kterým jezdil prodávat dřevěné uhlí na trh do Bruntálu.

Uhlíř Bořivoj byl vdovec, ale měl krásnou a pracovitou dceru Elišku, která se mu starala o domácnost. Jak už to mezi uhlířskými rody chodilo, časem se Eliška měla provdat zase za nějakého uhlíře, kterých v okolních hlubokých lesích přebývalo dost a dost.

Uhlířina byla totiž vážená a poměrně výnosná živnost. V této době totiž ještě nebyl známý koks, který se vyrábí z černého uhlí, a proto se při výrobě železa používalo dřevěné uhlí. Od jara až do zimy se každý den, vyjma nedělí a svátků, vydával uhlíř Bořivoj do lesů, kde pátil dřevěné uhlí a domů se vracel až večer.

Eliška tedy často bývala sama v chaloupce u lesa, ale to jí vůbec nevadilo. Práce totiž měla hodně. Tak musela navařit, vyprat a uklidit v chaloupce, postarat se o koníka, kravku a drůbež. Na poli bylo taky dost práce, pěstoval se zde oves, žito, hrách, zelí, brambory a řepa. Před chaloupkou měla Eliška zahrádku, ve které zase pěstovala květiny, to byla její velká záliba.

Táta sice naoko bručel, že zde měla místo květin raději zasadit zelí, ale sám se taky rád pokochal nádherou letních květů. Vždyť na Uhlířském vrchu byla dlouhá zima. Sníh zde ležel třeba čtyři měsíce v kuse a jaro zde začalo až v druhé polovině dubna.

Mladý zahradník Vojtěch byl synem zámožného bruntálského měšťana. Již od svého dětství se zajímal o květiny a stromy a tak jej jeho otec nechal studovat na prestižní zahradnické škole ve Vídni. Po pěti letech studia se Vojtěch vrátil zpět do rodného města a přijal místo zahradníka na Bruntálském zámku u řádu německých

rytířů. Staral se o zámecký park, zahradu a ovocný sad a v této službě byl velmi spokojen.

Jednou na začátku léta si vzpomněl na svou mladší kamarádku Elišku z obecní školy, kterou již více než pět let neviděl a rozhodl se, že ji navštíví na Uhlířském vrchu.

Když přicházel k uhlířově chaloupce, byl mile překvapený, když spatřil pěknou zahrádku plnou letních květů. A co teprve Eliška. Když ji viděl naposledy, byla ještě dítě, ale teď to byla krásná štíhlá tmavovlasá dívka s modrýma očima.

Zahradník Vojtěch k ní zahořel velkou láskou a ta byla opětována. Elišce se totiž štíhlý plavovlasý mladík Vojtěch rovněž velmi zalíbil, navíc byl zahradníkem a ona měla tak ráda květiny. Zahradník Vojtěch pak takřka denně po práci docházel za Eliškou do chaloupky na Uhlířském vrchu.

Známost Elišky a Vojtěcha se však nelíbila uhlíři Bořivoji. Jednou odpoledne na konci léta si uhlíř se zahradníkem vážně promluvil:

„Vím Vojtěchu, že jsi pracovitý hoch z dobré rodiny. Tvého otce, mezi lidmi váženého obchodníka, znám již řadu let, prodávám mu dřevěné uhlí a dobře spolu vycházíme. Mezi uhlíři je však taková tradice, že uhlířská dcera si zase bere za muže zase uhlířského synka. Ty jsi však zahradník v panské službě, když o tuto službu přijdeš, kterak bys potom Elišku a případně vaše budoucí děti uživil?“

Zahradník se usmál:

„jen se pantáto nebojte, nejsem na panskou službu vázaný, mám dvě zdravé ruce a těmi užívám Elišku a rodinu. V panské službě jsem dobře placený a zůstanu

tam ještě tři roky, abych si našetřil nějaké peníze. Pak si Elišku vezmu za ženu. Namísto panské služby založím na Uhlířském vrchu ovocný sad, budu chovat včely a bude se nám dobře dařit. Na důkaz své velké lásky k Elišce za ty tři roky, co budu ještě v panské službě, vysadím z Bruntálu až na Uhlířský vrch několikařadou lipovou alej. Když budete s dřevěným uhlím jezdit do města, v létě vám tato alej poskytne stín, na podzim vás zase ochrání před plískanicemi a v zimě před vánicemi.“

„To je všechno hezké Vojtěchu, ale moje uhlířská živnost zanikne,“ podotknul Bořivoj.

„Proč by měla pantáto zaniknout? Jste plný sil, není vám ještě ani padesát let a pak, třeba budeme mít s Eliškou syna, který jednou převezme vaše uhlířské řemeslo.“

Uhlíř Bořivoj žasnul nad tím, jak to má zahradník Vojtěch v hlavě pěkně srovnané a už nebránil jejich známosti.

Jak Vojtěch řekl, tak se taky stalo. Šetřil si peníze z panské služby a tři roky trpělivě podél cesty z Bruntálu na Uhlířský vrch sázel mladé lipky. Po třech letech panskou službu opustil a vzal si Elišku za ženu. Vedle uhlířovy chalupy si vystavěl krásnou novou dřevěnici. Na Uhlířském vrchu pak nechal vykácet kus lesa a založil zde ovocný sad a choval včely. Měli s Eliškou dva syny a dobře se jim dařilo. Taky koník s povozem jezdil do Bruntálu častěji. Jednak se vozilo na trh uhlířovo dřevěné uhlí a rovněž zahradníkové ovoce a med, o které byl ve městě velký zájem.

Starý uhlíř Bořivoj se ještě dočkal toho, že mohl svoji uhlířskou živnost předat staršímu vnukovi, kterého uhlířskému řemeslu rádně vyučil. Mladší vnuk se zase po otci stal zahradníkem a sadařem.

Čas běžel dál. Taky Eliška a Vojtěch zestárli a těšili se ze svých dvou synů a pěti vnoučat. Za pěkného počasí od jara do podzimu na lavičce v květinové zahrádce sedávali dědeček Vojtěch a babička Eliška a zdravili mnohé bruntálské měšťany, kteří si zvykli chodit pro ovoce a med přímo na Uhlířský vrch. V aleji vyrostly krásné a mohutné lípy, ale láska obou starých lidí byla pořád tak velká, jako v době, kdy zahradník Vojtěch před mnoha a mnoha lety sázel podél cesty mladé lípky.

Ještě dnes je cesta k baroknímu kostelu Panny Marie Pomocné na Uhlířském vrchu lemována čtyřřadou alejí starých lip, kterých je zde okolo 350. Takovou krásnou alejí staletých lip u nás hned tak nenajdete. Nejkrásněji je v aleji v období letního slunovratu, okolo svátku sv. Jana Křtitele. To zdejší lípy kvetou a omamně voní a včelky bzučí vesele.

Bruntál patří mezi nejstarší města v naší zemi

Bruntál byl založený v roce 1223 moravským markrabětem Vladislavem Jindřichem a řadí se tak mezi nejstarší města v naší zemi. Důvodem pro jeho založení byla jednak nutnost zabezpečit severní hranici Moravy proti kolonizačním snahám vratislavského biskupství, v téměř liduprázdném území horského masivu Jeseníku, a jednak rudné bohatství těchto hor. Těžba zdejších drahých kovů, zlata a stříbra, ale taky mědi a železa, byla po dlouhou dobu hlavním zdrojem prosperity města.

Na náměstí Míru stojí řada barokních a klasicistních domů a najdete zde rovněž barokní mariánský sloup Nejsvětější Trojice. Na Žižkově náměstí stojí původně gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie, který byl později renesančně

upraven, a západní štít kostela a jeho věž zdobí sgrafita. Na východním okraji historického jádra města stojí barokní kostel Panny Marie Utěšitelky s bývalým barokním piaristickým klášteřem.

Wellness centrum Bruntál

Ve Wellness centru v Bruntále v Dukelské ulici jsou bazény napájeny slanou vodou. V areálu je plavecký bazén, tobogán, relaxační bazén s masážními tryskami, výukový bazén a vířivky. Na venkovní terase se nachází kruhový bazén s divokou řekou, který je spojený s krytým relaxačním bazénem. V zdejším plaveckém areálu je taky fitness a restaurace.

Zámek v Bruntálu

Na Zámeckém náměstí stojí Bruntálský zámek, který vznikl v polovině 16. století přestavbou původního středověkého hradu. Zámek byl postaven ve stylu severské renesance v nezvyklém tvaru kruhové výseče s trojúhelníkovým nádvořím, arkádami a věží. V druhé polovině 18. století byl zámek barokně přestavěn a vznikl tak objekt ojediněle spojující renesanční a barokní sloh v jednom celku.

Zámek patřil do roku 1621 starému šlechtickému rodu pánům z Vrbna a poté více než tři sta let řádu německých rytířů. Na sklonku 19. století si nový velmistr řádu arcivévoda Evžen zvolil Bruntálský zámek za jedno ze svých sídel provedl zde řadu úprav, které daly zámku, ale i zámeckému parku současný vzhled.

Zámek v Bruntále ojediněle spojuje renesanční a barokní sloh v jeden celek.

Na zámku si například můžete prohlédnout hlavní sál, římský sál, zahradní, rokokový a orientální salon, zámeckou kapli a zámeckou knihovnu. Zámecké místnosti jsou zdobené rokokovými nástěnnými malbami. Je v nich vystaven vzácný nábytek a zbraně. V zámecké galerii pak najdete skvostná díla italských, holandských, vlámských a německých mistrů ze 16. až 18. století, ze sbírek velmistrů řádu německých rytířů.

Jsou zde rovněž umístěny dvě muzejní expozice Příroda Bruntálska a Řemeslo má zlaté dno o řemeslech a živnostech bruntálského regionu. Na zámku jsou taky upraveny výstavní prostory, kde se konají muzejní a výtvarné výstavy. Na zámek navazuje krajinný park ze sella terenou, sochami, jezírkem a zbytky městských hradeb s baštami.

O loupeživém rytíři na hradu Pulčínu

Pulčínské skály jsou největším moravským skalním městem

Pulčínské skály, které jsou největším moravským skalním městem, najdete severně od valašské osady Pulčín. Právě z osady Pulčín je nádherný výhled na horu Hradisko 773 m. n. m. s Pulčínskými skálami, ke kterým se dostanete po červené turistické značce.

Z barokního zámku ve Vizovicích se můžete vydat na Pulčínské a Čertovy skály.

Jeskyně v Pulčínských skalách

V dolní části Pulčínských skal se nachází skalní skupina Pět kostelů nebo-li Pětikostelí. Je zde i skalní útvar zvaný Medvědice. Nad skaliskem Pět kostelů najdete jeskyni zvanou Hliněná. Největší jeskyně Pulčínských skal, zvaná Velryba, je dlouhá 42 m a svým tvarem velrybu taky připomíná. Tato jeskyně bývá rovněž nazývána Pod Kazatelnou I. Další větší jeskyně ve skalách mají název Pod

kazatelnu II. a Lízinka. V Pulčínských skalách se však nachází taky celá řada drobných jeskyněk.

Ve vrcholových partiích Pulčínských skal je labyrint skalního města zvaného Izby a další výrazné skály, například Ludmilina skála nebo Zkamenělý kostel, nazývaný rovněž Zbojnický kostel.

Pulčínské ledopády

V Pulčínských skalách najdete rovněž „suché kaňony,“ včetně největšího z nich zvaného Ancona nebo-li Propadlý hrad. V zimě se na skalních převisech Ancony tvoří hnědo – oranžově zbarvené ledopády a rampouchy. Toto jejich jedinečné zbarvení způsobují mikroskopické sněžné rasy žijící ve sněhu.

O loupeživém rytíři na hradu Pulčínu

V Pulčínských skalách, v lokalitě Zámčisko, byl ve 14. století založen Pulčínský hrad, který střežil východní hranici české země. Hrad, který byl královským majetkem, stál nedaleko průsmyku Lomensko, kterým vedla prastará obchodní stezka z Uher do Čech. Ve středověku bylo na této obchodní stezce pořádně živo a proudily po ní četné obchodní karavany.

Z Uher po této stezce přijížděly vozy s ohnivým uherským vínem, ovocem, zeleninou a vzácným kořením. Z Čech zase putovaly povozy do Uher s drahými látkami, medem a českým pivem. Hrad Pulčín rovněž zajišťoval bezpečný provoz na této obchodní stezce.

Tak tomu bylo přibližně sto let, než se hradu zmocnil loupeživý rytíř Jošt se svými lapkami. Loupežnická banda obchodní karavany v průsmyku Lomensko přepadávala,

a když se kupci bránili, často bývali zamordováni. Loupežníci brali kupcům zlato, stříbro a veškeré zboží. Loupeživý rytíř Jošt měl totiž svoji síť překupníků, kteří mu za uloupené zboží dobře zaplatili.

Po každé vydařené loupeži, která jim přinesla hodně peněz, pak lapkové hodovali a hýřili v krčmách v královských městech Uherském Hradišti, Brně nebo ve Znojmě. Na hradu však vždy zanechali část loupežnické posádky, aby ho mohla chránit před napadením.

Ke svým obchodním karavanám si tedy kupci museli najímat ozbrojený doprovod, což nebyla zrovna levná záležitost, a museli tak zvýšit ceny svého zboží. Na královský dvůr chodilo na loupeživého rytíře Jošta mnoho stížností a žádostí, aby byla učiněna přítrž jeho loupežnické bandě,

Král proti lapkům vyslal několik výprav, ale bez úspěchu. Když totiž z hlásky hradu spatřil na stráži stojící lapka, kterak přicházejí k Pulčinským skalám královští zbrojnoši, dal svým druhům znamení a ti se připravili k obraně hradu. Pulčinský hrad, v těžko přístupných skalách, byl vlastně nedobytný a mohla se na něm ubránit i menší loupežnická posádka proti přesile královských zbrojnošů.

Jednou, když loupeživý rytíř Jošt odpočíval u studánky v lese, zjevil se mu jeden stařeček a řekl:

„Jošte, Jošte, proč loupíš a morduješ kupce, jsi přece udatný rytíř, který by se dobře uplatnil v královské službě.“

„Tak to zrovna dědku,“ osopil se na stařečka Jošt.

„V královské službě bych měl každý měsíc jen několik stříbrňáků žoldu, ale jako loupežník mám hrad Pulčín, bandu lapků, kterým velím a mnoho stříbra a zlata.“

„No jak myslíš, Jošte, ale měl by ses dát na pokání a zlato a stříbro rozdat chudým lidem. Ještě jednou se tě přijdu zeptat, zda-li se vydáš na správnou cestu a zanecháš loupežnického řemesla,“ řekl stařeček a zmizel.

Asi za měsíc se stařeček znovu ukázal Joštovi, tentokrát na nádvoří hradu:

„Tak co Jošte, budeš dál loupit, nebo se dáš na správnou cestu?“, zeptal se loupeživého rytíře.

„Co mě zase dědku otravuješ, zmizni,“ zvolal Jošt.

Stařec zvedl ruce, Pulčínské skály se zatřásly a hrad Pulčín i se svou loupežnickou bandou se propadl do země...

V Pulčínských skalách zbyly po Pulčínském hradu jen názvy skalisek Zámčisko a Propadlý hrad a schody vytesané v kameni vedoucí odnikud nikam. To proto, aby si lidé zapamatovali, že hamížnost a nezřízená touha po majetku jiných, k ničemu dobrému nevede.

Čertovy skály

Když už jste v Pulčínských skalách, rozhodně byste měli navštívit rovněž Čertovy skály. Není to daleko, jen asi 3 km. Před obcí Lidečko se před vámi vynoří mohutná hradba Čertových skal. Čertovy skály dosahují délky okolo 150 m, výšky 6 až 25 m a šířky v rozpětí 2 až 5 m.

V této knize jsou sice uvedeny pověsti nové, ale některá naše historická místa jsou neodmyslitelně spojena s nějakou starou pověstí. Tak tomu je i u Čertových skal,

a proto jsem starou pověst o jejich vzniku zařadil do této knihy.

Před dávnými lety ve vsi Lidečko žil chalupník, který měl velmi krásnou dceru. Ta se zalíbila jednomu čertovi a čert se s ní hodlal oženit. Její otec však souhlasil pouze za podmínky, že čert do rána, než kohout zakokrhá, obrátí tok řeky Senice. Pekelník sázku přijal, a aby se pojistil, nechal v Lidečku vybít všechny kohouty. Mazaný chalupník si však jednoho schoval a dříve než se rozednilo, kohout zakokrhal. Čert pochopil, že prohrál a z kraje odtáhl. Jako nedostavěná hráz po něm zůstaly jen Čertovy skály.

O dobývání hradu Hukvaldy

Hrad Hukvaldy

Hukvaldský hrad, jehož zřícenina se nachází na dvou vrcholcích kopců v pásmu Palkovských hůrek, patří k největším v naší zemi. Tato hradní pevnost má délku více než 300 m a obvod hradebních zdí dosahuje úctyhodné délky 800 m.

Založil jej v první polovině 13. století hrabě Arnold z Hückeswagenu, který byl členem královského dvora Přemysla Otakara I. Zdejší strážní pevnost chránila obchodní cestu z Moravy přes Příbor a Frýdek do Polska. Již od druhé poloviny 13. století byl hrad většinou majetkem olomouckých biskupů, byl však často zastavován.

Byli to právě olomoučtí biskupové, kteří v 16. století nechali vybudovat na hradu nový důmyslný systém opevnění a byly zde rovněž postaveny nové budovy spojující západní a východní křídlo hradu. V téže době byla taky postavena hradní kaple sv. Ondřeje, která byla později barokně upravena.

Hrad Hukvaldy chránil důležitou obchodní cestu z Moravy do Polska.

Na hradu byl ale nedostatek vody, vždyť nejbližší takzvaná Bílá studna se nacházela 300 m od hradu a voda z této studny musela být dopravována na hrad v sudech. To však v případě obléhání hradu nepřicházelo v úvahu. Na hradu bylo sice vyhloubeno několik kamenných cisteren, do kterých byla sváděna dešťová voda, ale to bylo pouze provizorní řešení.

V roce 1580 se proto olomoucký biskup rozhodl na hradním nádvoří nechat vyhloubit studnu. Byli povoláni stavitelé až z Itálie, hradní studna byla hloubena celý rok a dosáhla hloubky 150 m. Tato studna se tak stala jednou z nejhlubších v Evropě. Však taky její vyhloubení nebylo zrovna levnou záležitostí. Za vyhloubení studny se zaplatilo 300 zlatých, což v této době představovalo čistý roční výnos celého hukvaldského panství. Stálo to ale za to, hrad Hukvaldy se stal takřka nedobytným hradem.

O dobývání hradu Hukvaldy

Jednoho léta za třicetileté války přitáhlo k hradu švédské vojsko. Bylo to asi 300 žoldnérů vedených plukovníkem Köningsbergerem. Švédové se domnívali, že hrad Hukvaldy lehce dobudou, ale to se zmýlili. Hrad byl chráněn pevnými

hradbami a i když dělové koule z několika švédských děl hradby částečně poškodily, obránci hradu je vždy do rána dokázali opravit.

Hrad chránilo přibližně 100 žoldnéřů ve službách olomouckého biskupa a velel jim kapitán Lukáš, muž, který se dokázal nejenom ohánět mečem.

Kapitán Lukáš pocházel ze starého zemanského rodu, jako šlechtic v mládí procestoval kus Evropy, ba nějakou dobu studoval i na univerzitě v Padově. Byl to vzdělaný muž ovládající několik jazyků. Jak už to tak mezi nižší šlechtou chodilo, jeho starší bratr zdědil rodnou tvrz a ves a Lukášů nezbylo, než se věnovat vojenskému řemeslu.

Jako velitel posádky na hradu Hukvaldech měl mezi svými žoldnéři přirozenou autoritu a ti bez výhrad plnili jeho rozkazy. Podle potřeby kapitán Lukáš přemísťoval své žoldnéře na hradbách hradu tak, aby se co nejlépe bránili útoku švédských vojsk.

Švédové se domnívali, že hradní posádku vyhladoví, že jí dojdou zásoby a žoldnéři se sami Švédům vzdají. Tento jejich úsudek byl rovněž chybný. Na hradu bylo jídla dost a dost, v hradních sklepeních měli mnoho sudů vína a piva a v hradní studni byl dostatek vody. Navíc z hradu vedla tajná chodba do zdejších hlubokých lesů a tak čas od času několik žoldnéřů, kteří byli zároveň zdatnými lovci, vyrazilo na lov. Na hrad se pak vraceli s ulovenými jeleny a kanci.

Byl už konec léta a švédské vojsko stále leželo pod hradem Hukvaldy. Švédští žoldnéři již ani nestříleli z děl, neboť jim docházel střelný prach a tak marně čekali, že se hradní posádka vzdá.

Toho roku bylo pěkné babí léto a rovněž na svátek sv. Václava bylo hezké a slunečné počasí. Kapitán Lukáš vyšel z hradu a kráčel ke stanu plukovníka Köningsbergera, který mu vyšel naproti. Pak takto švédského plukovníka oslovil:

„Pane plukovníku, dnes je pro českou zemi velký svátek, neboť je sv. Václava. Byl to vladař, kníže české země. Je patronem české země, kterou taky ochraňuje a chrání rovněž náš hrad. Na hradu pořádáme hostinu na počest tohoto českého patrona. Všichni jsme žoldnéři, vy na straně švédského krále, my zase na straně olomouckého biskupa. Známe ale dobře vojenské řemeslo, třeba jednou zase budeme bojovat bok po boku. Jako vojáků si vás vážím, a proto mi dovolu, abych vás taky pohostil.“

Kapitán pak mávl rukou směrem k hradu a zanedlouho do švédského ležení několik zbrojnošů z hradní posádky doneslo pečeného jelena, dva pečené kance, tři sudy piva a tři sudy vína.

Plukovník byl velmi potěšen. Podle erbu s medvědem na Lukášově zbroji poznal, že k němu promluvil šlechtic a jako šlechtic mu takto odpověděl:

„Pane kapitáne, děkuji za šlechetnou nabídku a rádi přijímáme vaše pohoštění. My Švédové, protestanti, sice neuznáváme kult svatých, ale sv. Václav nebyl světcem ledajakým, vždyť byl vladařem, knížetem české země a tedy Bohem obdařený zvláštní milostí. Jak už jste správně řekl, pane kapitáne, všichni provozujeme vojenské řemeslo, nemáme vůči vám žádnou zášť a třeba jednou skutečně budeme bojovat bok po boku.“

Následující den svolal plukovník Köningsberger svůj důstojnický sbor, dva majory, tři kapitány a čtyři poručíky a takto k nim prolulil:

„Moji stateční důstojníci, všichni pocházíte ze šlechtických rodů, a proto bych se s vámi rád poradil ohledně dalšího postupu při dobývání hradu Hukvaldy. Je zřejmé, že hradní posádka má hodně zásob jídla a pití, stěží ji tak můžeme v brzké době vyhladovět. Hrad je chráněn pevnými hradbami, a proto si nemůžeme dovolit na něj přímo zaútočit. Nastal podzim, přicházejí první mrazíky a zanedlouho přijde zima. Zvažte prosím, zda-li budeme dále pokračovat v obléhání hradu, nebo by bylo lépe od hradu odtáhnout a přečkat zimu za hradbami některého moravského nebo slezského města.“

„Budeme o tom tedy hlasovat. Na této stůl položím svoji přilbu a vedle ní deset kamínků. Kdo bude pro ukončení dobývání hradu, vhodí do přilby jeden kamínek. Za hodinu se zde znovu sejdem a zjistíme, jak toto hlasování dopadlo.“

Když se za hodinu znovu sešel důstojnický sbor, zjistil, že do přilby bylo vhozeno osm kamínků. Švédské vojsko pak od hradu odtáhlo a hrad Hukvaldy tak nebyl dobyt.

Hrad Hukvaldy sice nikdy nebyl vojensky dobyt, ale velký požár v roce 1762 jej proměnil v ruiny. Již v 19. století byla romantická zřícenina hradu hojně navštěvována turisty, jeho vzhled však narušilo bezohledné boření zdí pro laciný zdroj stavebního kamene. V současné době se hrad postupně opravuje a renovuje.

Na hradu je umístěna vstupní expozice, která je věnována jeho stavebnímu a historickému vývoji. Pěkně opravená barokní kaple sv. Ondřeje je využívána ke koncertům. Hradní věž skýtá široký rozhled na Moravskou bránu, nivu řeky Odry až k Ostravě a hlavní hřeben Moravskoslezských Beskyd. Areál hradu je taky

každoročně dějištěm hudebního festivalu Janáčkovy Hukvaldy.

Hukvaldská obora

Klenotem mezi beskydskými lesy této oblasti je velká obora o rozloze 475 ha, oklopující hrad Hukvaldy. Byla založena již v roce 1567. Za její vznik vděčíme olomouckému biskupu Vilému Prusinovskému z Víckova. Ten zde potřeboval umístit dvacet bílých daňků, dar císaře Maxmiliána I. za prokázané služby. Dnes Hukvaldskou oboru obývají nejenom daňci, ale i mufloni, jeleni sika, bažanti královští a další zajímavá zvěř. Větší pravděpodobnost spatřit něco ze zdejší fauny je v podvečer.

Velmi rozmanitá je scenérie při procházce oborou. Dlouhé aleje staletých dubů, lip, kaštanů a buků, ojedinělé obrovité jilmy, javory, břízy a habry, travnaté svahy zdobené vyvrácenými torzy letitých stromů, překrásná partie jehličnatého lesa – to vše okouzlí návštěvníky svým jedinečným půvabem. V oboře najdete taky pomník lišky Bystroušky a přírodní divadlo.

Památník Leoše Janáčka

V centrální části obce Hukvaldy můžete navštívit památník zdejšího rodáka a světoznámého hudebního skladatele Leoše Janáčka. Ve vilce, ve které se památník nachází, si můžete prohlédnout kuchyň, salon, ložnici a pracovnu slavného hudebního skladatele. Jednotlivé místnosti dokumentují jeho uměleckou činnost a dále obsahují literární práce a rukopisy o jeho životě. Vhodně architektonicky a akusticky řešený interiér umožňuje návštěvníkům zaposlouchat se do jeho Janáčkovy tvorby.

Expozice Tropic

Rodiny s dětmi by měli dozajista navštívit v Hukvaldech expozici Tropic s asijskou zahradou a tropickými skleníky. Jsou zde masožravé rostliny, bonsaje a kaktusy. Návštěvníci uvidí taky například živou pumu, tukana, leguána, okrasné bažanty a mluvící papoušky. Tak se tedy vydejte za tropickou flórou a faunou.

O zlatém pokladu na hradu Edelštejnu

Zlaté Hory

Zlaté Hory leží v Jeseníkách ve Zlatohorské vrchovině, při hranici s Polskem. Hornickou osadu, při bohatých ložiscích zlata, založili ve 13. století vratislavští biskupové a již ve 14. století se osada vyvinula v hornické město.

Zlaté hory dosáhly největšího rozkvětu v 16. století. V roce 1590 a 1591 zde byly nalezeny dva valouny zlata o váze 1,38 kg a 1,78 kg. Oba valouny zlata byly darovány císaři Rudolfovi II. do jeho mineralogické sbírky, odkud se ztratily neznámo kdy a kam. Zlato, měď, zinek i olovo se v okolí města těžily až do devadesátých let 20. století.

Zlatorudné mlýny ve Zlatých Horách.

Zdejší náměstí Svobody je ulicovitého typu dlouhé téměř 1 km s celou řadou pozoruhodných barokních a empírových domů. Ve městě stojí barokní chrám Nanebevzetí Panny Marie, barokní kostel sv. Kříže a nad městem, na Kamenné hoře, stojí barokní kaple sv. Rocha.

Městské muzeum ve Zlatých Horách

Na náměstí, v pěkné budově postavené ve stylu slezského baroka, má sídlo Městské muzeum, které nám připomíná zašlou hornickou slávu města. Tak se zde například seznámíte s historií zdejšího hornictví, zlatohorským rudním revírem a historií zlatohorského regionu. Navštívit můžete středověkou mučírnu, seznámit se s nechvalně známými čarodějnickými procesy na Zlatohorsku a taky si můžete prohlédnout selskou jizbu.

O zlatém pokladu na hradu Edelštejnu

V druhé polovině 13. století nechali vratislavští biskupové nedaleko Zlatých Hor na Zámecké hoře 697 m. n. m. vystavět pevný gotický hrad Edelštejn. Hrad sloužil k ochraně zlatých dolů a taky se zde skladovalo vytěžené zlato ze Zlatých Hor.

Slezský zeman Jakubowski byl jen chudým šlechticem, který vlastnil ve Slezsku jen nepříliš výstavnou tvrz a jednu vesnici. No, na slušné živobytí mu výnos z jeho majetku postačil, ale Jakubowski nechtěl být jen nižším šlechticem, toužil se stát příslušníkem vyšší šlechty, hrabětem. K tomu však potřeboval velký majetek a hodně peněz, teprve poté mohl pomýšlet na to, aby byl povýšen mezi vyšší šlechtu.

Jednou se na zemana Jakubowského přece jen usmálo štěstí. Vratislavským biskupem byl jmenován purkrabím na hradu Edelštejnu. Jeho hradní posádku tvořilo dvacet žoldnéřů a hradní čeleď. Purkrabí Jakubowski se samozřejmě měl starat o provoz hradu, ale jeho hlavním úkolem byla evidence a skladování vytěženého zlata.

V honosném gotickém domě ve Zlatých Horách měl sídlo hofmistr vratislavských biskupů. Každý den večer přebíral od hornických mistrů vytěžené a vyrýžované zlato, pečlivě je zvážil, zapsal do knihy a uložil v domě v pokladnici.

Jednou měsíčně v doprovodu ozbrojených žoldnéřů, hofmistr vytěžené zlato dovezl na hrad Edelštejn. V průměru to bývalo 5 až 8 kg zlata měsíčně. Na hradu společně s purkrabím vytěžené zlato znovu převážili a purkrabí jeho množství zapsal do hradní knihy a zlato uložil do hradní pokladnice. Údaje o vytěženém a evidovaném zlatě byly tedy shodné jak v hofmistrově knize, tak v hradní knize purkrabího na Edelštejnu.

Dvakrát ročně, v měsíci dubnu kdy již na horách roztál sníh a v měsíci říjnu pokud nový sníh ještě nenapadl, z Vratislavi v čele ozbrojeného doprovodu přijížděl na hrad Edelštejn vysoký církevní hodnostář vratislavského biskupství.

Znovu bylo uskladněné zlato převáženo, církevní hodnostář si množství zlata ještě ověřil v hradní knize purkrabího, a výsledné množství vytěženého zlata za půl roku bylo zapsáno do knihy vratislavského biskupství. Zlata bývalo v průměru 30 až 50 kg. Pak se církevní hodnostář vrátil na vratislavské biskupství. Četný ozbrojený doprovod církevního hodnostáře byl nutný, neboť takové množství zlata by přilákalo nejednu loupežnickou bandu.

Purkrabí Jakubowski si na hradu Edelštejnu dobře žil. Měl pěkné služné a tak nosil drahé šaty a šperky, jedl vybrané lahůdky a pil drahá vína. Žil v přepychu jako nějaký bohatý šlechtic, ačkoliv byl jen pouhým zemanem.

Dobře však věděl, že za několik let bude zvolený nový purkrabí na hradu Edelštejnu a on se bude muset vrátit

na svou chudou rodnou tvrz. To se však purkrabímu Jakubowskemu nechtělo, kdepak. Propočítal si, že kdyby byl purkrabím ještě pět let a trochu se uskromnil, mohl by si koupit ještě jednu nebo dvě vsi, ale zůstal by stále jenom zemanem. Purkrabí však chtěl být bohatým hrabětem.

Napadlo ho, že když přece na hradu skladuje tolik zlata, občas by si mohl nějaký ten kilogram zlata přivlastnit, však on by vratislavský biskup nezchudnul. Zavedl tedy dvě hradní knihy. Do jedné přesně zapisoval množství zlata, tak jak ho zvážil s hofmistrem ze Zlatých Hor. Do druhé knihy každý měsíc zapsal o 0,5 až 1 kg zlata méně a právě tuto knihu pak každého půl roku předložil církevnímu hodnostáři z vratislavského biskupství.

Purkmistrovi tak zlato začalo přibývat a přímo na hradu si ve sklepení vytvořil skrýš, kam zatajené zlato ukrýval. Jeho představa, že si časem zakoupí pěkné panství a stane se bohatým šlechticem, nabývala reálných obrysů.

Co však s tvrzí, když bude mít pevný hrad a několik městeček a vesnic? Purkmistr Jakubowski hodlal rodnou tvrz se vsí časem prodat a dobře si spočítal, že když bude tvrz opravena, dostane za ní mnohem více peněz. Nechal tedy tvrz opravit a znovu důkladně opevnit. To však stálo hodně peněz a purkrabí za opravu tvrze platil nejenom stříbrnými denáry ze svého služného, ale občas taky zrnky zlata. To však byla zásadní chyba. Časem se na vratislavské biskupství doneslo, že purkrabí za opravu rodné tvrze platí zlatými zrnky. Kde je však vzal?

Z vratislavského biskupství byl vyslán církevní hodnostář do Zlatých Hor. S biskupským hofmistrem byla porovnána hofmistrova kniha o vytěženém zlatu s knihou vratislavského biskupství. Byly zjištěny velké

nesrovnalosti. V evidenci hofmistrovky knihy bylo zapsáno mnohem více vytěženého zlata, než kolik ho bylo na vratislavské biskupství skutečně dodáno.

Na hrad Edelštejn se tedy vydal církevní hodnostář v čele ozbrojeného doprovodu. Purkrabí jej vůbec nečekal. Církevní hodnostář požádal purkrabiho o hradní knihu evidence zlata. Purkrabí již na nic nečekal a předstíraje, že jde pro hradní knihu, utekl na hradní nádvoří, nasedl na koně a zmizel. Bylo za ním sice vysláno několik žoldněrů, ale purkmistr dobře znal zdejší hornatý a lesnatý terén a zbrojnošům se ztratil. V Čechách na Moravě a ve Slezsku už ho pak nikdo neviděl, údajně živořil někde v Uhrách, neboť uschovaný zlatý poklad nestačil odnést.

Na hradu Edelštejnu byly nalezeny obě hradní knihy a jejich porovnáním bylo zjištěno, že mazaný purkrabí zpronevěřil více než 20 kg zlata. Jeho skrýš se zlatem však nebyla objevena a tak zlatý poklad leží někde na hradu Edelštejnu dodnes.

V druhé polovině 15. století již hrad Edelštejn nebyl obýván a postupně se stal zříceninou. Z původního gotického hradu se zachovaly pouze základní zdi hradeb, zřícenina okrouhlé věže a zbytek nárožní bašty.

Zlatokopecský skanzen sestává ze Zlatorudných mlýnů a Hornické osady

V malebném Údolí ztracených štol, kterým protéká říčka Olešnice, při cestě ze Zlatých Hor do Ondřejova, stojí Zlatokopecský skanzen. Skanzen se skládá ze dvou částí a to ze Zlatorudných mlýnů a Hornické osady.

Zlatorudné mlýny

Zlatorudné mlýny jsou poháněny vodními koly a v mlýnici vám bude předvedeno drcení zlaté rudy. Při troše štěstí si můžete kousíček zlata odnést domů. Na Naučné stezce Údolím ztracených štol se seznámíte se způsobem dobývání a zpracování zlata. Naučná stezka o délce 2 km je okružní a prohlédnete si zde místa, kde středověcí horníci razili šachty do skal.

Hornická osada

Hornická osada je replikou dřevěného hornického srubu. Je to nejenom obytný objekt se světnicí, černou kuchyní a tkalcovnou, ale nabízejí se zde rovněž ukázky tradičních domácích řemesel. Na přístupové cestě k Hornické osadě stojí dřevěná replika strážní věže, která slouží jako rozhledna. V blízkosti Hornické osady se nacházejí závodiště se soutěžními klajmy, kde se každoročně koná soutěž v rýžování zlata.

Poutní kostel Panny Marie Pomocné

Na svahu zalesněné Příčné hory 975 m. n. m., stojí poutní kostel Panny Marie Pomocné - Maria Hilf. V 17. století zde stávala lesní kaple s obrazem Panny Marie s Ježíškem se zázračnou léčivou silou. V polovině 19. století zde stál již poutní kostel, který ročně navštěvovalo až sto tisíc věřících. V roce 1973 byl sice kostel srovnán se zemí, avšak v devadesátých letech 20. století zde byl postavený nový chrám Panny Marie Pomocné se vstupním nádvořím a ambity, který hojně navštěvují čeští, polští a němečtí věřící.

Biskupská kupa

Nad městem se zvedá hora Biskupská kupa 890 m. n. m., na níž stojí nejstarší kamenná rozhledna v Jeseníkách, postavená v roce 1898. Tato 19 m vysoká rozhledna je výraznou dominantou celého zdejšího kraje. Ze Zlatých Hor zde vede zeleně značená turistická cesta okolo barokní kaple sv. Rocha a Mnichův kámen, je to asi 4 km. Z rozhledny je dobře vidět vrcholy Jeseníků, včetně Pradědu. Západním směrem lze spatřit Králický Sněžník a taky Sněžku v Krkonoších. Severním směrem uvidíte polskou nížinu, na východě pak Beskydy a při dobré viditelnosti rovněž Vysoké Tatry.

O závodech na člunech po řece Moravě ve Velkomoravské říši

Velkomoravská říše

Velkomoravská říše byla prvním mocným státním útvarem na našem území. Za její počátek lze považovat rok 833, kdy se moravský kníže Mojmir zmocnil nitranského knížectví a nitranský kníže Pribina se uchýlil pod franskou ochranu. Na tomto místě je nutno připomenout, že Velká Morava byla již státním útvarem křesťanským a křesťanství neznamenovalo jenom náboženství, ale i vzdělanost a kulturu.

Roku 863 vyslal byzantský císař Michal, na žádost knížete Rostislava, na Moravu byzantské věrozvěsty, soluňské bratry sv. Cyrila a sv. Metoděje. Ti pak vytvořili první slovanské písmo hlaholici a spisovný jazyk zvaný staroslověnština. Okolo roku 870 dosáhli sv. Cyril a sv. Metoděj v Římě u papeže Hadriána II. povolení užívat slovanský jazyk jako bohoslužebný. Po vleklých bojích s Východofranskou říší byl v letech 872 až 874 uzavřen mír, kterým Východofranská říše prakticky uznala nezávislost Velké Moravy.

V osmdesátých letech 9. století dosahuje Velkomoravská říše svého největšího rozkvětu a územního rozsahu. Vedle Moravy a západního Slovenska k ní patřily i přilehlé části Maďarska a Rakouska. Její moc pak sahala nejenom do Čech, ale i do dnešního Polska a dále pak až na dnešní Ukrajinu. V této době byla tedy Velkomoravská říše střeoevropskou velmocí a dalo by se říci, že byla rovnocenným partnerem Východofranské říše.

Velkomoravská říše pak zaniká okolo roku 906 po vpádu kočovných Maďarů.

V historii Velké Moravy je ještě mnoho nezodpovězených otázek. Jedna ze základních otázek zní: Proč Velkomoravská říše po třech čtvrtinách století zaniká, když mocná moravská hradiska byla Východofranskou říší považována za nedobytná? Vždyť franské válečnictví bylo nepochybně mnohem vyspělejší než vojenství ugrofinského kmene Maďarů, který se znenadání objevil v Evropě až odkudsi od Uralu? Zatím na tuto otázku nemáme odpověď.

O závodech na člunech po řece Moravě ve Velkomoravské říši

Přímo na řece Moravě ležela tři významná centra Velkomoravské říše. Bylo to Staré Město, Mikulčice a Pohansko. Byla to opevněná hradiště se zděnými křesťanskými kostely, knížecími a dalšími šlechtickými paláci a domky řemeslníků. V těchto hradištích žila šlechta, kněží a zruční řemeslníci, kteří vyráběli zejména kvalitní keramiku, železné nástroje a šperky.

Po řece Moravě se přepravovali osoby a zboží na dubových člunech dlouhých až 10 m. Řeka Morava se vlévá do Dunaje a tak mnoho tohoto zboží v rámci tehdejší Velkomoravské říše putovalo na území dnešního Rakouska a Maďarska.

Na řece Moravě se v časech Velkomoravské říše každoročně v měsíci červnu konaly prestižní závody na člunech. Trasa závodu vedla ze Starého Města přes Mikulčice do Pohanska, bylo to zhruba 60 km po tomto vodním toku. Řeka Morava byla však zcela jiná než dnes. Řeka byla regulována, její část tvoří koryto Baťova kanálu

a lužní lesy u řeky byly dávno vykáceny. Taky močály a mokřady byly vysušeny a přeměněny v úrodnou půdu.

To v období Velkomoravské říše měla řeka nesčetně vedlejších ramen, mnohdy slepých, a v jejím okolí rostly rozsáhlé lužní lesy a nacházely se zde taky bažiny a mokřady. Závodníci na člunech, kteří dobře znali řeku a její okolí, si mohli trasu závodu zkrátit po některém vedlejším rameni, ti však, kteří se ve zdejší krajině nevyznali, často skončili v nějakém slepém rameni nebo bažině. Tito závodníci se sice zpravidla vrátili zpět do hlavního koryta řeky, ale jejich šance na vítězství v závodech byly mizivé.

Mnozí závodníci si tedy řeku raději několikrát projeli před vlastním závodem. Tento závod mohli absolvovat pouze v jednomístných dřevěných člunech a mohli se tedy spoléhat pouze na vlastní síly a zkušenosti. Samotného závodu se pak mohli zúčastnit pouze svobodní mladíci ve věku do 24 let, ať již byli urozeného původu nebo pocházeli z prostého lidu.

Pokud závod vyhrál mladík šlechtického původu, obdržel zlatou sponu ve tvaru člunu na svůj oděv. Tuto sponu nosil hrdě na svém šatu po celý svůj život a byl mezi Slovany velmi vážený. Pokud závod na člunech vyhrál mladík z prostého rodu, jeho odměna byla ještě větší. Samozřejmě mu byla věnována zlatá spona, ale vládnoucí kníže Velkomoravské říše jej ještě osobně povýšil do šlechtického stavu. Byla mu rovněž dána značná peněžní odměna, aby se jako šlechtic mohl náležitě prezentovat.

Není tedy divu, že na každých závodech byla značná účast dvě stě až tři sta mladíků, závodníků. Šlechtice lákala prestižní zlatá spona, mladíky neurozeného původu pak rovněž možnost povýšení do šlechtického stavu.

V den závodu byla na řece Moravě zakázána veškerá lodní doprava, řeka byla vyhrazena pouze závodníkům. Závod začal ve Starém Městě zpravidla okolo osmé hodiny ráno a do cíle v Pohansku první závodníci dorazili zhruba ve čtyři hodiny odpoledne.

Byla to každoročně velká červnová lidová slavnost. Břehy řeky Moravy od Starého Města až po Pohansko byly lemovány jásajícími venkovany. V opevněných hradištích se konaly lidové veselice. V cíli závodu v Pohansku pak vítěz závodu poklekl před vládnoucím velkomoravským knížetem a přijal z jeho rukou zlatou sponu. Pokud se stal vítězem neurozený mladík, obdržel rovněž šlechtický titul a značnou odměnu.

Slovanský lid provolával vítězi slávu a konala se velká hostina a slavnost. Vítěz sice mohl být jen jeden, ale staří Slované si vážili i ostatních účastníků závodu, kteří se dostali do cíle. Vždyť dlouhé hodiny pádlovat po řece s mnoha vedlejšími rameny, lemovanou lužními lesy a mnohdy taky bažinami a mokřady, nebyla žádná maličkost.

Dávno je pryč doba těchto slavných závodů po řece Moravě, dávno zanikla zdejší mocenská centra, avšak nějaké památky po Velkomoravské říši přece jenom zůstaly. Tak se za nimi vydejte po toku řeky Moravy.

Staré Město

Na území dnešního Starého Města se v období Velkomoravské říše rozkládalo velké opevněné sídliště o rozloze více než 300 hektarů. V této archeologické lokalitě, ležící na pravěké obchodní cestě od Baltického moře k Dunaji, v místech kde překračovala řeku Moravu, bylo nalezeno více než 5 tisíc předmětů. Byla to zejména

kvalitní keramika a železné nástroje, ale taky více než stovka zlatých náušnic a dalších šperků, které byly vyrobeny slovanskými šperkaři. Zdejší archeologické nálezy svědčí o vysoké zručnosti slovanského obyvatelstva tohoto opevněného sídliště. Byly zde však nalezeny rovněž kamenné základy kostelů z 9. století.

V lokalitě Sady byly objeveny základy dosud největšího velkomoravského kostela. Byly zde nalezeny rovněž zbytky mramoru, dlaždic, skleněných tabulek a malované omítky, což svědčí o jeho bohaté výzdobě. V blízkosti kostela byly odkryty i zbytky křtitelnice, u které se konaly církevní obřady pokřtění pohanů.

V lokalitě Staré Město Špitálky je možno spatřit část základů kostela z 9. století.

Památník Velké Moravy

Památník Velké Moravy byl vybudován nad základy velkomoravského kostela v Jezuitské ulici v lokalitě Na Valách. Nově vytvořena expozice přibližuje život a dílo starých Slovanů. Jsou zde vystaveny řemeslnické nástroje, unikátní zlaté a stříbrné šperky, umělecká kování a výzbroj velkomoravského vojska.

Mnozí z odborníků se domnívají, že právě Staré Město bylo oním hlavním městem Velkomoravské říše, ale o stejnou poctu usilují rovněž jižněji položené Mikulčice a Pohansko.

Velehrad je nejznámějším poutním místem na Moravě s cyrilometodějskou a velkomoravskou tradicí

Jen několik kilometrů severozápadně od Starého Města se nachází významné poutní místo Velehrad. První moravský

cisterciácký klášter zde byl založen již v roce 1205. Současná podoba kláštera je barokní. Na klášter navazuje barokní chrám Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a sv. Metoděje. Velehrad a tento chrám je nejznámějším poutním místem na Moravě s cyrilometodějskou a velkomoravskou tradici. Na hlavním oltáři se nachází obraz Nanebevzetí Panny Marie od barokního malíře I. Raaba. Před oltářem stojí mramorové sousoší sv. Cyrila a sv. Metoděje. Jde o kopii originálu umístěného v Týnském chrámu na Staroměstském náměstí v Praze.

Na svátek věrozhvěstů sv. Cyrila a sv. Metoděje 5. července se na Velehradě konají tradičně Dny lidí dobré vůle. Je to největší pouť v naší zemi, které se každoročně zúčastní tisíce zbožných poutníků nejenom od nás, ale taky ze Slovenska, Německa a Rakouska.

Areál Živá voda v Modré

V blízkosti Velehradu leží obec Modrá. V Modré se nachází velmi oblíbený Areál Živá voda. V botanické a sladkovodní expozici se seznámíte s životem na vodě a kolem vody a vodními živočichy a rostlinami řeky Moravy.

Tak si například prohlédnete chříbské prameniště, venkovskou bylinnou zahrádku a moravský lužní les. Děti si vyzkoušejí různé doplňovačky, kvízy a výtvarné aktivity související s přírodou okolí řeky Moravy.

Můžete se taky projít pod hladinou rybníka. Jde o ojedinělý experiment v rámci celé Evropy. V proskleném tunelu můžete vidět ryby horských potoků a řek, jelce, lipany, mníky, pstruhy a parmy. Najdete zde rovněž velké ryby, kapry, štiky, candáty, sumce, jesetery a ryzy velké, které patří k největším sladkovodním rybám na světě.

Přírodní koupaliště v Modré

Můžete se rovněž osvěžit v přírodním koupališti s brouzdalištěm, napájeným pramenem s vysokou kvalitou vody. Vodní rostliny zde vysazené slouží jako kořenová čistička. Zdejší botanická a sladkovodní expozice, to je prostě zábava pro celou rodinu.

Archeoskanzen v Modré

Další velkou atrakcí pro děti je Archeoskanzen v Modré, který se nachází nedaleko Areálu Živé vody. Na mírné návrší najdete základy velkomoravského kostela sv. Jana z 9. století. Vedle těchto základů byla postavena zcela unikátní rekonstrukce tohoto původního kostela. Kostel sv. Jana spolu se základy původního velkomoravského kostela je součástí jedinečného Archeoskanzenu, který představuje opevněné velkomoravské sídliště středního Pomoraví z 9. století. Areál se vstupní dvou věžovou branou je obklopen palisádovou hradbou. V areálu stojí mimo jiné taky zděný knížecí palác a roubené stavby s ukázkami řemeslnické výroby starých Slovanů.

Mikulčice

V Mikulčicích, na pravém břehu řeky Moravy v místech zvaných Na Valech, stálo mocné velkomoravské slovanské hradiště. Bylo vybudováno na přelomu 8. a 9. století na místě původního slovanského hradiště. Toto velkomoravské hradiště bylo důkladně opevněno kamennými hradbami, které dosahovaly až osmimetrové výšky. Byly zde odkryty základy velkého kamenného knížecího paláce, který byl nepochybně sídlem některého z velkomoravských velmožů, snad i některého z vládnoucí dynastie Mojžírovců.

V Mikulčickém hradišti, rozkládajícím se na ploše 7 hektarů, byly odkryty rovněž základy¹² kostelů a bylo zde objeveno taky množství užitkových předmětů a krásných šperků. Má se za to, že zde působili slovanští věrozvěstové sv. Cyril a sv. Metoděj, patroni země české a spoluzakladatelé křesťanské Evropy.

Mnozí z odborníků se domnívají, že právě Mikulčické hradiště bylo onou nevýslovnou pevností Rostislavovou, o níž se k roku 869 zmiňují franské prameny.

Expozice věnována Velkomoravským Mikulčicím

Nad základy dvou kostelů byl vybudován zděný pavilon, ve kterém je umístěna expozice věnována Velkomoravským Mikulčicím. Jsou zde vystaveny ukázky zemědělského a řemeslného nářadí, keramiky, šperků i zbraní a tyto nálezy svědčí o vyspělé řemeslné zručnosti zdejších obyvatel.

Dále si zde návštěvníci mohou například prohlédnout původní dubové čluny, zhotovené z jednoho kusu kmene, které byly používány při plavbě na řece Moravě. Dva čluny z 9. století o délce 9 a 10 m, jež byly nalezeny v původním řečišti Moravy, patří mezi světové unikáty.

V areálu hradiště stojí rovněž sousoší sv. Cyrila a sv. Metoděje. Je zde taky rozhledna, ze které je pěkný výhled na úrodnou nivu řeky Moravy.

Skařiny

Mikulčické hradiště sousedí s přírodní rezervací Skařiny, která návštěvníky uchvátí překrásným lužním lesem a chráněnou flórou a faunou. Jsou zde mimo jiné

i hnízdiště čápů a volavek. Nedaleká řeka Morava zde pak tvoří státní hranici se Slovenskem.

Pohansko

Na soutoku Dyje a Moravy, jen několik kilometrů jihovýchodně od Břeclavi, se na ploše 28 hektarů nachází velkomoravské hradiště Pohansko, které vzniklo na místě původní slovanské osady. Toto hradiště bylo vybudováno v 9. století a bylo opevněno mohutným valem a příkopem. V této archeologické lokalitě, obklopené lužními lesy, byl objeven palisádou ohrazený knížecí dvorec o rozloze 1 hektaru a kamenné základy velkomoravského kostela. Mezi množstvím nalezených předmětů vynikají zejména zlaté, pozlacené a stříbrné šperky, svědčící o vyspělé řemeslné zručnosti zdejších šperkařů a velmi hodnotná keramika.

Na Pohansku stávalo slovanské velkomoravské hradiště.

Skanzen v Pohansku

V areálu velkomoravského hradiště byl vybudován skanzen, sestávající ze staroslovanské svatyně a dřevěného slovanského obydlí typu zemnice. Vede zde taky Naučná stezka Břeclav – Pohansko.

Zámeček v Pohansku

V prostoru velkomoravského hradiště stojí taky lovecký empírový zámek s arkádami, který byl vybudován počátkem 19. století Lichtenštejn. V zámečku je umístěna expozice dokladující slovanské osídlení Moravy z období Velkomoravské říše. Jsou zde vystaveny ukázky řemeslnických výrobků a zbraní nalezených v této archeologické lokalitě, kopie stříbrných a zlatých šperků a řada dalších výrobků.

Pohansko, Muzeum čs. pohraničního opevnění

Na území Pohanska stojí několik prvorepublikových pevnůstek, takzvaných řopíků. V jedné z nich, v bunkru lehkého opevnění, má sídlo Muzeum čs. pohraničního opevnění. Můžete si mimo jiné v tomto opevněném bunkru rovněž prohlédnout velmi zajímavou expozici výzbroje a výstroje československých vojáků z třicátých let 20. století.

O domu U čtyř mamlasů v Brně

Brno

Brno je druhým největším městem České republiky s téměř čtyři sta tisíci obyvateli a zároveň je od roku 1641 zemským hlavním městem Moravy. Ve městě je celá řada historických a kulturních památek. V současné době je Brno rovněž významným správním, kulturním, průmyslovým a obchodním centrem naší země.

Brno je městem mladých. Ve městě má totiž sídlo mnoho vysokých a středních škol technického, humanitního a uměleckého zaměření, na kterých studuje tisíce studentů a studentek.

Brno má dvě charakteristické dominanty. Na návrší Petrov stojí chrám sv. Petra a sv. Pavla, který svojí zajímavou siluetou s dvěma štíhlými věžemi je viditelný již zdaleka. Na protějším kopci stojí druhá městská dominanta, hrad Špilberk.

Brněnská Stará radnice a pověst o Brněnském draku a kolu

Brněnský Zelný trh je tradiční městskou tržnicí s neopakovatelnou atmosférou, kde se prodává zejména ovoce, zelenina a květiny. Ze Zelného trhu odbočíte do Radniční ulice a zanedlouho dojdete ke Staré radnici s věží. Stará radnice patří mezi nejstarší budovy ve městě a její jádro je z poloviny 13. století.

Je to komplex budov s věží, který byl v průběhu staletí mnohokrát přestavován a upravován. Stará radnice byla

sídlem městské správy a právě odtud byl řízen chod celého města po dobu více než šesti set let, až do roku 1935.

Pozdně gotický kamenný portál radnice z roku 1511 pochází od A. Pilgrama. Podíváte-li se na tento portál pozorně, zjistíte, že prostřední vížka je ohnuta. Podle legendy prý stavitel vížku ohnul, poněvadž nedostal zapláceno za svou práci. My se ale spíše držíme verze, že se jedná o stavební hříčku pozdní gotiky. Z věže radnice je pěkný výhled na historickou zástavbu města. Je odtud taky pěkný pohled na obě brněnské dominanty, chrám sv. Petra a sv. Pavla na návrší Petrov a hrad Špilberk.

Pověst o Brněnském draku

V průchodu Staré radnice visí Brněnský drak, který je snad nejznámější raritou města a je s ním spojeno i několik pověstí. Jedna z nejznámějších pověstí vypráví o tom, že se drak usídlil na řece Svratce a škodil projíždějícím kupcům. Až jeden z nich na něj vyvrhl tak, že mu nastražil kůži z telete vycpanou vápnem. Drak kůži spolkl a napil se vody z řeky, což byl jeho konec.

Pověst je to pěkná, ale skutečnost je daleko prostší. Bájného draka, vlastně nilského krokodýla, daroval Brnu jistý kupec. Podle druhé verze krokodýla daroval Brnu v roce 1608 sám král Matyáš, bratr císaře Rudolfa II. Tak si tedy vyberte verzi, která se vám bude více líbit.

Pověst o Brněnském kolu

V průchodu radnice je ještě zavěšeno Brněnské kolo. K tomuto kolu se váže pověst, která vypráví, že lednický kolář J. Birk se vsadil, že za dvanáct hodin porazí strom a z jeho dřeva vyrobí kolo vozu a dokutálí je z Lednice do Brna. Sázku vyhrál a kolo již zůstalo v Brně.

O domu U čtyř mamlasů v Brně

Před dávnými lety žil v Brně bohatý obchodník s obilím. Měl pěkný dům na dnešním náměstí Svobody, hodnou ženu a čtyři syny, kteří však moc vtipné kaše nepojedli. Však jim taky Brňané jinak neřekli než čtyři mamlasi.

Copak o to, táta je dovedl zapřáhnout do práce, u které nemuseli zrovna přemýšlet. Byli to siláci a tak nakládali a nosili těžké pytle s obilím a jezdili s povozy. Obchodník s obilím tedy nemusel zaměstnávat žádnou čeleď a tak se mu dobře dařilo. Nebylo mu však dopřáno dlouhého života, nebylo mu ani padesát let, když opustil tento svět. Jeho vdova se však v obchodu nevyznala a živnost začala upadat. Její synové, čtyři mamlasi, byli sice dobří na fyzické práce, ale obchodu vůbec nerozuměli.

Tak dříve tolik úspěšný a prosperující obchod s obilím zanikl a čtyři mamlasi se poflakovali po městě. Rodina však nebyla chudá, kromě krásného domu na náměstí měla vdova ještě několik tisíc zlatých na hotovosti a s tím se už dalo přece velice slušně žít.

Jako v každém městě, taky v Brně, se našlo dost škodolibých lidí. Tito lidé využívali prostoduchosti čtyř mamlasů a naváděli je k různým nezbednostem.

Jeden škodolibý člověk potkal prvního mamlase v průjezdu Staré radnice a povídal:

„Tady tohle Brněnské kolo zde jen zbytečně visí, vezmi ho a zanes jej do hospody k formanům, dají ti za ně jistě alespoň dva zlaté.“

První mamlas se zaradoval, že přijde k lehkému výdělku, popadl Brněnské kolo, jeden ze symbolů města, a kráčel s ním do hospody k formanům.

Teprve městský strážník prvního mamlase zastavil, neboť se mu nezdálo, proč přes celé město nese velké kolo. Když zjistil, že kolo pochází z průjezdu Staré radnice, přikázal mamlasovi, aby kolo vrátil zpět na místo. Prvního mamlase s kolem a strážníkem doprovázel dav čumilů a tak strážníkovi nezbylo, než tuto událost nahlásit starostovi. Marně vdova namítala, že syn je duševně zaostalý, musela zaplatit tučnou pokutu, s tím, že si má své mamlasy lépe hlídat.

Jindy jeden „brněnský dobrák“ oslovil druhého mamlase zase u Brněnské Staré radnice:

„Podívej se na ten portál na radnici, jeho prostřední vížka je ohnutá. Když si vezmeš žebřík a kbelík s teplou vodou, můžeš tu vížku narovnat. Je to velmi jednoduché, stačí vížku namočit v teplé vodě. Starosta ti za tuto opravu vyplatí deset zlatých.“

Druhý mamlas si donesl žebřík a ohnutou vížku portálu začal potírat teplou vodou. Jeho počínání neušlo pozornosti městského strážníka a kolem Staré radnice se shromáždilo mnoho lidí, kteří se zde dobře bavili. Vížka zůstala i nadále ohnutá, druhý mamlas nedostal od starosty žádnou odměnu, ale za to jeho matka musela zaplatit velkou pokutu.

Jednoho dne se třetí mamlas ochomýtal na Zelném trhu a tu ho oslovil jeden trhovce:

„Poslyš, chlapče, podrž mi tu krávu na řetězu, já si půjdu dát naproti do hospody něco na zub a brzy se vrátím. Za pohlídání krávy ti zaplatím dva grejcare.“

Třetí mamlas byl rád, že přijde k nějakým penězům a držel krávu na řetězu.

Pozoroval je však jeden „brněnský vykuk“ a sotva trhovce zapadl do hospody, povídal třetímu mamlasovi:

„Já jsem bratr toho trhovce, kterému hlídáš krávu. Můj bratr se v té hospodě zdrží trochu déle, má tam nějaké obchodní jednání, a proto mě požádal, abych krávu pohlídal a tobě vyplatil ty dva grejcary.“

Třetí mamlas vzal dva grejcary, předal krávu s řetězem „brněnskému vykukovi“ a šel po svých. Když se trhovce vrátil z hospody, nenašel na Zelném trhu ani krávu, ani třetího mamlase. Vdově tak nezbylo, než zaplatit tržní hodnotu odcizené krávy trhovci, neboť ji svěřil třetímu mamlasovi a ten ji lehkomyšlně předal neznámému muži, vykukovi.

Taky čtvrtý mamlas se proslavil na Zelném trhu. Jednou v létě procházel mezi stánky s ovocem a zeleninou, když ho oslovil jeden vtipálek:

„Zdalipak víš, chlapče, který je dnes den v týdnu?“

Čtvrtý mamlas to samozřejmě nevěděl, k čemu by mu to bylo. Poslouchal svoji matku, která mu vždy řekla, co bylo třeba.

„No dnes je přece čtvrtek a všechno ovoce je dnes na Zelném trhu zadarmo. Jenom ovoce je zadarmo, zelenina je za peníze. Dones si nějaký pytel, abys mohl co nejvíce ovoce nabrat a donést je domů.“

Čtvrtý mamlas si přinesl pytel a začal do něj ukládat ovoce trhovců, zejména meruňky a broskve a těšil se, že jej máma s ovocem ráda přivítá. Trhovcům se to pranic nelíbilo, ale protože byl čtvrtý mamlas, ostatně jako všichni jeho bratři, chlap jako hora, sami si na něj netroufli a přivolali městského strážníka. Čtvrtý mamlas musel

všechno ovoce trhovcům vrátit a vdova zase zaplatila pořádnou pokutu.

Vdova po obchodníkovi s obilím došla k závěru, že už to takhle se čtyřmi mamlasy dále nejde a zaslala dopis svému bratrovi statkáři, aby jí poradil. Statkář byl rozumný muž, a když přijel do Brna a vyslechl svou sestru, povídal:

„Sestro moje zlatá, ty už dále nemůžeš zůstat v Brně, neboť tví synové budou i nadále terčem různých zlomyslníků a posměváčků. Tvoji synové sice nejsou chytrí, ale jsou zdraví a silní a potřebují fyzickou práci. Myslím, že nejlépe jim bude na venkově.“

„Ve vsi, ve které hospodařím na statku, je zrovna jeden pěkný statek na prodej. Prodej dům v Brně a kup si ten statek. Jak dobře víš, já mám dva syny, tvé synovce. Starší syn se bude zanedlouho ženit, předám mu statek a se ženou odejdeme na výměnek. Můj mladší syn by mohl nějakou dobu dělat šafáře na tvém novém statku, starat se o hospodářství a naučit tvoje syny polním pracem. Já budu mít na výměnku více času a taky dohlédnu na tvé hospodářství.“

Vdova byla návrhem svého bratra doslova nadšená. Prodala měšťanský dům v Brně a na venkově koupila výstavný statek s mnoha poli, loukami a kouskem lesa. Její synovec tam dělal šafáře a přiděloval a dohlížel na práci jejich čtyř synů. Taky její bratr, nový výměnkář, jim vydatně pomáhal.

Čtyři mamlasi zde byli velmi spokojení. Vykonávali veškeré polní práce, starali se o koně a dobytek a svázeli dřevo na statek. Byli na poli od jara do pozdního podzimu a v létě taky chodili do lesa na houby, maliny a ostružiny. U statku si rovněž založili pěkný ovocný sad. Dobře se jim dařilo.

Časem si čtyři mamlasi našli taky nevěsty. Hoši sice nebyli zrovna bystří, ale byli silní a pracovití. Vdova pak předala statek nejstaršímu synovi, který se oženil. To už nepotřebovali žádného šafáře, neboť se hoši už dobře vyznali v hospodářství a polních pracech.

Tři mladší bratři se přiženili na statky, máma jim každému z nich vyplatila podíl šest tisíc zlatých, což byla hodnota slušného statku. V Brně to byli jen čtyři mamlasi, ale na venkově se za několik málo let stali váženými sedláky.

Brňanům však ti čtyři mamlasi docela chyběli a často vzpomínali na jejich nezbedné kousky. Pak však starosta dostal dobrý nápad. Na fasádu domu, ve kterém dříve čtyři mamasi bydleli, nechal umístit čtyři sochy, atlanty, kteří podpírají římsu. Dům je nazýván U čtyř mamlasů a stojí v Brně dodnes.

Brněnský orloj

Z náměstí Svobody se můžete vydat k hradu Špilberku. Nedaleko domu U čtyř mamlasů stojí Brněnský orloj, který vtípálci častují hanlivými výrazy. Tento orloj byl postaven v roce 2010, je šest metrů vysoký a svým tvarem připomíná nábojnici a to kvůli obléhání města Švédy v roce 1645.

Jednoho dne tohoto roku švédský generál Torstenston rozhodl, že pokud obléhané město nedobude, dříve než odbije poledne, odtáhne se svou armádou po dlouhém obléhání města pryč. Brňané se to dozvěděli, pro jistotu odbili poledne o hodinu dříve a Švédové odtáhli s nepořízenou. Proto se taky v Brně poledne odbíjí zásadně v jedenáct hodin a stejně tak jej odbíjí tento zajímavý orloj.

Při obléhání Brna švédskými vojsky se tradovalo, že generála Torstenstona může zabít jen skleněná kulka. To

je ostatně důvod, proč každý den při odbíjení poledne vypadne z jednoho otvoru v orloji skleněná kulička. Komu se jí podaří chytit, může si ji nechat pro štěstí.

Na protější straně náměstí Svobody vás dozajista okouzlí překrásný renesanční dům pánů z Lipé, zvaný též Schwanzův palác a vedle stojící novorenesanční Kleinův palác. Pak půjdete kolem barokního morového sloupu a přijdete na Českou ulici. Dýchne na vás zvláštní atmosféra nejznámější a nejživější brněnské ulice. Z České ulice odbočíte na Solniční ulici a dostanete se na Husovou ulici. Z Husovy ulice se pak vydáte dobře udržovanými parkovými cestičkami k hradu Špilberku.

Hrad Špilberk

Hrad Špilberk na návrší, západně od historického jádra města, začal budovat již ve 13. století český král Přemysl Otakar II. jako sídlo moravských markrabat.

V 17. a 18. století byl Špilberk přestavěn na mohutnou barokní pevnost a přeměněn na vězení. Vysloužil si nechvalnou pověst „žaláře národů,“ neboť v jeho zdech byli vězněni nejenom zločinci včetně známého Babinského, ale i političtí vězni bojující proti habsburské monarchii. Byli to zejména uherští a polští vlastenci a italští karbonáři. Teprve v roce 1855 císař František Josef I. věznici zrušil a hrad sloužil jako kasárna. Dnes je na hradě umístěno několik muzeálních a galerijních expozic a Špilberk se stal centrem kultury.

Brněnský hrad Špilberk je dnes centrem kultury.

Hrad Špilberk je rozsáhlý komplex dvoupatrových budov s věží, obklopený mohutnými hradbami s příkopem a mostem. Na velkém nádvoří je studna o hloubce 112 m. Zvonkohra byla instalována rovněž na velkém nádvoří nad hradní studnou. Jejich 15 zvonů hraje některou z 32 různých skladeb každou celou hodinu.

V podzemí hradu v proslulých kasematech je ve dvou patrech umístěna expozice vězeňství. Tato expozice obsahuje dobový nábytek, vybavení cel, dále mučící nástroje a rekonstrukci původního zařízení. Na hradě je taky například umístěna expozice z dějin Brna a expozice výtvarného umění. Můžete si zde rovněž prohlédnout barokní lékárnu z kláštera brněnských Alžbětinek, nebo barokní kapli Nejsvětější Trojice. Z hradní věže je pěkný pohled na historickou zástavbu města.

O zkamenělých dívkách na Dívčím hradu na Pálavě

Pálava

Pálava, jak se zkráceně označují Pavlovské vrchy s nejvyšší horou Děvínem 554 m. n. m., tvoří dominantu jižní Moravy. Je zdaleka viditelná a táhne se v délce přibližně 20 km od Dolních Věstonic přes Mikulov až na území Rakouska.

Pálava je málo zalesněná a svými bílými skálami a vinicemi na úpatí vrchů vytváří dojem „středomořské krajiny.“ Tento dojem ještě umocňují zříceniny tří středověkých hradů z bílého vápence. Jsou to skromné zbytky hradu Neuhaus a hrady Dívčí hrad a Sirotčí hrádek.

Dívčí hrad

Na úpatí Pavlovských vrchů a dnes též Novomlýnské nádrže, leží půvabná vinařská obec Pavlov s novým Archeoparkem, ve kterém se návštěvníci seznámí s životem našich pravěkých předků. Z Pavlova se vydáte po zeleně značené turistické cestě mezi vinicemi a pak vystoupáte k Dívčímu hradu.

Hrad vznikl ve 13. století a v 16. století bylo na hradě zesíleno opevnění v souvislosti s tureckým vpádem do Podunají. Za třicetileté války byl hrad pobořen a vypálen Švédy. Hrad sice ještě nějakou dobu sloužil jako strážní pevnůstka, pak však začal pustnout a od 18. století je ve zříceninách.

Z hradu zůstalo zachováno obvodové zdivo s několika gotickými a renesančními detaily a v renesanční baště se zachovaly střelny. Z hradu je pěkný výhled na vodní dílo Nové Mlýny a na vinařskou obec Pavlov. Před hradem stojí tři útesy, podle pověsti zkamenělé dívky, a odtud pochází taky název hradu. Hrad bývá rovněž nazýván hradem Děvičky.

Z Dívčího hradu je pěkný pohled na vodní dílo Nové Mlýny.

O zkamenělých dívkách na Dívčím hradu na Pálavě

Před mnoha a mnoha lety ve vinařské obci Pavlově na malé chalupě hospodařily tři sestry, Apolena, Alena a Agáta. Rodiče už neměly. K chalupě patřilo něco polí a luk a rovněž kousek vinohradu. Na chalupě se tři sestry uživily, cožpak o to, bylo to však skromné živobytí, ale sestry toužily po přepychu a bohatství.

Jednou v létě šla nejstarší sestra Apolena sbírat maliny na Pálavu v okolí Dívčího hradu. Apolena hrníček na maliny někde ve skalách odložila a nemohla ho najít. Hledala a hledala, až se před ní zjevil kouzelník Pálavák:

„Copak tu hledáš, Apoleno,?“ dotázal se děvčete.

„Ztratila jsem někde hrníček na maliny a nemohu jej najít,“ odpověděla Apolena.

Kouzelník Pálavák ji ukázal dva hrníčky. Jeden byl její, obyčejný plechový, ale druhý byl ze zlata a posázený červenými rubíny.

„Kterýpak je tvůj hrníček?“ zeptal se Pálavák.

Apoleně zasvítily oči. Kdybych měla ten zlatý hrníček s rubíny, prodala bych ho a dostala za něj tolik peněz, že bych se mohla provdat na statek. Byla bych bohatá selka a nemusela bych žít na chalupě se sestrami, pomyslela si.

„Ten zlatý hrníček s rubíny je můj,“ povídala kouzelníkovi.

„Hamižná jsi, Apoleno, hamižná,“ řekl kouzelník, mávl kouzelnickou hůlkou a dívka Apolena zkameněla u Dívčího hradu.

Když se Apolena nevrátila zpět z malin, druhý den ji šla hledat prostřední sestra Alena. Když přišla k Dívčímu hradu, taky se jí zjevil kouzelník Pálavák.

„Copak hledáš, Aleno?“ zeptal se kouzelník druhé dívky.

„Hledám svou sestru Apolenu, včera odešla na maliny s hrníčkem a doposud se nevrátila,“ povídala Alena kouzelníkovi.

„Který byl vlastně její hrníček?“ dotázal se Pálavák a ukázal Aleně tři hrníčky. Jeden plechový, druhý zlatý, posázený červenými rubíny a třetí rovněž ze zlata, posázený modrými safíry.

Panečku, to by bylo něco, pomyslela si Alena. Mít ty dva zlaté hrníčky posázené drahými kameny, to by bylo věru po bídě. Ty hrníčky bych prodala a měla bych takové věno,

že bych se mohla provdat na tvrz za zemana a stát se zemankou.

„Ten zlatý hrníček s rubíny je sestry Apoleny, ten druhý zlatý hrníček se safíry je můj, zapomněla jsem ho zde před několika dny,“ tvrdila kouzelníkovi.

„Hamižná jsi, Aleno, hamižná, toužíš po majetku ještě více než tvá sestra Apolena,“ řekl kouzelník, mávl kouzelnou hůlkou a druhý skalní útvar, zkamenělá Alena, stál u Dívčího hradu.

Třetí sestra Agáta byla nejlakomější. Svým způsobem ji vyhovovalo, že hospodařila na chalupě sama a nemusela se dělit se sestrami. Sousedé se však Agáty pořád vyptávali, kde se poděly její dvě sestry a tak se je přece jen vydala hledat na Pálavu. U Dívčího hradu se ji zjevil kouzelník Pálavák:

„Copak hledáš, Agáto,?“ dotázal se kouzelník třetí dívky.

„Hledám své sestry, Apolenu a Alenu,“ odvětila dívka.

„Apolena šla s hrníčkem na maliny, a když se nevrátila, šla ji hledat Alena, ale ta taky domů nepřišla.“

„Který byl vlastně hrníček Apoleny,?“ zeptal se kouzelník a ukázal Agátě hned čtyři hrníčky. Jeden byl plechový a druhý zlatý posázený červenými rubíny. Třetí zlatý hrníček byl posázený modrými safíry a taky čtvrtý hrníček byl ze zlata, posázený zelenými smaragdy.

Takové bohatství, pomyslela si Agáta. Kdybych měla ty tři zlaté hrníčky posázené drahými kameny, tak bych je prodala a dostala za ně spoustu peněz. Mohla bych se provdat na zámek za barona a stát se „milostivou paní baronkou.“

„Ten zlatý hrníček s rubíny je sestry Apoleny. Ty další dva zlaté hrníčky se safíry a smaragdy jsou moje, oba jsem je zde ve skalách ztratila,“ povídala Agáta.

„Ty jsi, Agáto ze všech sester nejhamižnější,“ řekl kouzelník Pálavák, mávl kouzelnou hůlkou a již stál třetí skalní útes u Dívčího hradu.

Kouzelník Pálavák čas od času zastaví u Dívčího hradu nějakého mládence a ukáže mu ty čtyři hrníčky, jeden plechový a tři zlaté posázené drahými kameny a mladíka vybídne, aby si jeden hrníček vybral. Pokud ukáže na nějaký zlatý hrníček, nedostane nic. Jestli-že si však nějaký skromný mladík vybere plechový hrníček, kouzelník mu do něj naleje vodu, skromný mládenec pak pokropí ty tři dívky a dívky zase obživnou. Kouzelník Pálavák mu pak daruje všechny ty tři zlaté hrníčky zdobené drahými kameny a může si ještě vybrat jednu dívku za ženu. Doposud se však takový mladík nenašel.

Sirotčí hrádek

Z Dívčího hradu se můžete vydat po hřebenové trase k romantickému Sirotčímu hrádku, jehož zřícenina stojí na vrcholu Růžového vrchu, severním výběžku Stolové hory. Hrad bývá někdy nazýván Růžový hrad – Rosenberg. Sirotčí hrádek byl vybudován v první polovině 13. století příslušníky jedné větve švábského šlechtického rodu Wehingenů, která se nazývala Sirotci – weisen Oprhaus. Podle svých zakladatelů dostal hrad jméno. V 16. století začal hrad pustnout a stal se zříceninou.

Zříceniny tohoto hradu stojí na dvou těžko přístupných skalách a skládají se ze dvou takřka samostatných částí. Na jižní skále, přece jen snadněji přístupné, se zachovaly zbytky hradeb, paláce a věže. Na skále severní, která je od

jižní skály oddělena hlubokou roklí, zůstal zachován zbytek hranolové věže. Ve skále u hradu je pak patrná vytesaná cisterna, která hrad zásobovala vodou.

Zdejší hřebenová trasa z Dívčího hradu na Sirotčí hrádek je velmi romantická. Je lemována bílými vápencovými skalami a sytou zelení. Z této trasy jsou pěkné pohledy na vodní dílo Nové Mlýny, malebné vinařské obce a vinohrady na úpatí Pálavských vrchů, zvaných Pálava.

O naší nejstarší obrazárně v rotundě Panny Marie a sv. Kateřiny ve Znojmě

Znojmo

Již v polovině 11. století zakládá přemyslovský kníže Břetislav Znojemský hrad s rotundou Panny Marie a sv. Kateřiny, který se stal sídlem přemyslovských údělných znojemských knížat. V podhradí vzniklo při obchodní cestě několik osad, které byly před rokem 1226 ohrazeny kamennou hradbou a českým králem Přemyslem Otakarem I. byly povýšeny na královské město.

Město Znojmo je známé svými historickými památkami a pěstováním okurek a vína. Každoročně v měsíci září se zde koná Znojemské vinobraní, které je největším svátkem vína u nás. Do Znojma se sjíždějí desítky tisíc milovníků typických znojemských vín. Těmi jsou zejména vína odrůd Sauvignon, Veltlínské zelené a Ryzlink rýnský.

Návštěvníci zde mohou ochutnat nejenom lahodná moravská vína, ale taky na vlastní oči spatřit jen málo vídané atrakce, například středověký průvod městem s pištcí a bubeníky, rytířská klání a středověký jarmark.

O naší nejstarší obrazárně v rotundě Panny Marie a sv. Kateřiny ve Znojmě

Ve dvacátých letech 12. století se stává údělným knížetem Konrád II. znojemský, velký milovník umění. Ten chtěl nechat vyzdobit rotundu Panny Marie a sv. Kateřiny románskými freskami, o kterých měl svou vlastní

představu. Měl zde být zobrazen symbol nebe, biblické motivy, pověst o Přemyslu Oráči ze Stadic a rodokmen Přemyslovců.

Mnoho let marně hledal vhodného malíře, který by to dokázal namalovat. Přijal na zkoušku několik malířů a zase je propustil, neboť jejich malby neodpovídaly jeho představám o výzdobě rotundy.

Teprve v roce 1134 kníže Konrád II. znojemský přijal jednoho mladého malíře, a když spatřil několik jeho kreseb, byl doslova nadšený a pověřil ho výzdobou rotundy. Mladý malíř, jehož jméno však není známe, vytvořil v rotundě cenné románské fresky, skutečné mistrovské dílo.

V kapli rotundy je vyobrazen symbol nebe s archanděly a evangelisty. Na stěny pak neznámý malíř namaloval tři cykly. V dolním pásu je cyklus s novozákonními motivy. Ve středním pásu je zobrazena pověst o Libušině poselství k Přemyslu Oráči ze Stadic a následuje vyobrazení osmi přemyslovských panovníků se štíty a praporce. V horním pásu je pravděpodobně zobrazen rodokmen Přemyslovců. Je to celkem 19 postav přemyslovských knížat, přičemž určit lze zde toliko prvního českého krále Vratislava I. s korunou a mečem. Nástěnné malby v rotundě Panny Marie a sv. Kateřiny potvrzují skutečnost, že naše románské malířství bylo na předním místě tehdejšího výtvarného umění ve střední Evropě.

V areálu Znojemského hradu byl později vystavěn barokní zámek. Vstupní sál zámku je vyzdoben barokními freskami a jsou zde umístěny portréty českých a habsburských panovníků. Na zámku jsou taky umístěny expozice z dějin Znojemska, sbírky slohového nábytku a keramiky.

V areálu Znojemského hradu stojí rotunda Panny Marie a sv. Kateřiny, která je naší nejstarší obrazárnou.

Znojmo je městem s mnoha historickými a kulturními památkami

Ve Znojmě je mnoho historických a kulturních památek. Tak například na Masarykově náměstí stojí barokní morový sloup a Dům umění, překrásná renesanční stavba. Jsou zde umístěny expozice gotického a barokního umění. Horní náměstí je lemováno řadou hodnotných gotických, renesančních a barokních měšťanských domů.

Masarykovo a Horní náměstí spojuje ulice Obroková, ve které stojí gotická radnice. Z radniční věže, která je vysoká 79 m, je pěkný pohled na roviny jižní Moravy a Rakouska a v případě příznivého počasí, lze spatřit taky Alpy.

Chrám sv. Mikuláše je monumentální gotickou stavbou. V chrámu se nachází zcela unikátní barokní kazatelna ve tvaru zeměkoule. Ve Znojmě stojí taky barokní kostel sv. Michala. V barokním Minoritském klášteře jsou uloženy bohaté přírodovědecké, archeologické a historické sbírky a taky zcela unikátní sbírka orientálních zbraní.

Návštěvníci si ve městě mohou rovněž prohlédnout Znojemské podzemí, rozsáhlé sklepy měšťanských domů z 15. až 17. století s labyrintem podzemních chodeb. Toto pozoruhodné dílo je většinou vytesáno ve skále a z celkové délky sklepů a chodeb přibližně 30 km je veřejnosti zpřístupněno asi 1 km.

Z městského opevnění si návštěvníci mohou prohlédnout Střelníční věž, Prašnou věž, Nové věže, Vlkovou věž a městské hradby, které se zachovaly téměř po celém obvodu historického jádra města.

O nálezu stříbra v Jihlavě

Na levém břehu řeky Jihlavy stávala již ve 12. století trhovářská osada s kostelem sv. Jana Křtitele. Ve třicátých letech 13. století žil v této osadě jeden chalupník se svou ženou a synkem Honzíkem.

Honzík od jara až do podzimu ve stráních nad řekou Jihlavou pásal ovce. Na zemi občas našel nějaké lesklé kamínky, se kterými si hrál a ukládal je do své ovčácké mošny. Zanedlouho měl mošnu plnou těch lesklých kamínků.

Jednou šel Honzík s tatínkem na trh prodat ovci a pak se zastavili v hospodě. Honzík ze své ovčácké mošny vybral ty lesklé kamínky a ukládal je vedle sebe na stole.

Všimnul si toho hostinský a povídal:

„Poslyš, chlapče, co to máš na tom stole, vždyť je to čisté stříbro.“

„Já jsem si myslel, že jsou to jen takové lesklé kamínky,“ usmál se Honzík.

„Kdepak chlapče, to je ryzí stříbro a já ho od tebe odkoupím,“ řekl hostinský.

Na stůl pak hostinský vysázel před Honzíka a chalupníka tolik peněz, že si chalupník mohl koupit pěkný statek s polnostmi a loukami. To víte, že se zpráva o nález stříbra u řeky Jihlavy roznesla po celém kraji a za pár měsíců na kopci na protějším břehu řeky vznikla hornická osada.

Jihlava

Před polovinou 13. století bylo na místě hornické osady založeno královské horní město, jedno z nejstarších horních měst v českých zemích. Dolování stříbra bylo podporováno českým králem Václavem I., který městu udělil rozsáhlá práva. V druhé polovině 13. století se Jihlava stává nejbohatším a nejvýznamnějším městem v českých zemích, hned po Praze. Koncem 13. století však již dochází k pozvolnému úpadku jihlavského dolování, neboť obsah kovu v rudách klesal a zájem důlních podnikatelů se tak obrátil k bohatým stříbrným rudám v Kutné Hoře.

Jihlavští měšťané si však brzy našli náhradu v ovčí vlně a z hornického města se stává město soukenické. Charakter soukenického města si Jihlava udržela až do počátku 19. století.

Na Masarykově náměstí a přilehlých ulicích stojí řada gotických, renesančních a barokních budov. Na tomto náměstí najdete původně renesanční, barokně upravenou radnici s věžičkou. Je zde rovněž barokní kostel sv. Ignáce z Loyoly, barokní morový sloup Panny Marie a dvě barokní kašny.

Gotická městská brána Matky Boží v Jihlavě.

Muzeum Vysočiny

Ve dvou renesančních domech na Masarykově náměstí má sídlo Muzeum Vysočiny. Můžete si zde například prohlédnout expozici Od gotiky po současnost, osm století v historii města, dále pak expozice o živé přírodě Českomoravské vrchoviny a dolování a mincování na Českomoravské vrchovině.

Oblastní galerie Vysočiny

Oblastní galerie Vysočiny má sídlo ve dvou historických domech, a to na Masarykově náměstí a Komenského ulici. V budově na Masarykově náměstí se nacházejí sbírky uměleckých děl z 19. a 20. století. V budově na Komenského ulici se konají výstavy moderního umění.

Na nedalekém Jakubově náměstí stojí kostel sv. Jakuba Většího, který má nesterpně vysoké věže v průčelí. Kostel sv. Jakuba Většího je dominantou města. Vyšší věž s ochozem je veřejnosti přístupná a je odtud pěkný pohled na město a Jihlavské vrchy.

Jihlavské podzemí, labyrint podzemních chodeb, je druhým nejrozsáhlejším, hned po Znojenském podzemí. Chodby byly ve středověku vyraženy ve skále ve třech podlažích. Celková délka chodeb dosahuje 25 km.

Jihlavské podzemní chodby sloužily jako skladovací prostory obchodníků a řemeslníků. Nachází se zde rovněž záhadná, zeleně světélkující chodba, dosud přesvědčivě nevysvětlena. Jedna z teorií tvrdí, že jde o speciální nátěr, který zde zkoušeli za druhé světové války Němci. Zhruba 1 km podzemních chodeb je veřejnosti přístupný.

Gotická městská brána Matky Boží byla renesančně přestavěna a je veřejnosti přístupná. Je odtud pěkný pohled na město. Gotické a barokní městské hradby, zesílené věžemi a baštami, se táhnou v délce takřka 3 km a jsou pěknou ukázkou středověkého a barokního opevnění města. Jihlavské městské hradby patří k nejpěknějším a nejlépe zachovaným hradbám v České republice.

Další knihy autora

Mgr. Jiří Glet je absolventem právnické fakulty UJEP v Brně. Již desítky let se zabývá českou a evropskou historií, kulturou, uměním, historickými pamětihodnostmi a přírodními krásami. Je autorem několika průvodců, historických, dětských, humoristických knih i sbírek básní.

kknihy.cz/glet

Série turistických průvodců

Doba tištěných turistických průvodců končí. Již nemusíte nosit na výlety ve svých batohách těžké knihy, které zabírají místo, mnohdy jsou i značně objemné a listování v nich na cestách není zrovna pohodlné. Začíná éra elektronických turistických průvodců - tedy průvodců ve formátu e-knihy. Nezabírají žádné místo a budete je mít ve svém mobilu tabletu nebo čtečce stále po ruce.

Spisovatel Jiří Glet ve spolupráci s nakladatelstvím KKnihy.cz připravují sérii e-knih turistických průvodců, které Vás provedou nejzajímavějšími místy v Čechách, na Moravě, Slezsku a taky na Slovensku.

pruvodce.kknihy.cz

Nové pověsti z Moravy a Slezska
Jiří Glet

1. vydání

*vydáno v květnu 2019 jako 87. publikace
vydal Pavel Kohout (www.kknihy.cz)*

ISBN 978-80-7570-145-9 (epub)

ISBN 978-80-7570-146-6 (mobi)

ISBN 978-80-7570-147-3 (pdf)

Text: Jiří Glet

Ilustrace: Vector Tradition www.fotolia.com

*Fotografie: 3 x Pavel Kohout (www.kohoutp.cz), zbýlé licence k fotografiím
jsou zakoupeny přes společnosti Fotolia a Dreamstime.*

Grafické zpracování: Pavel Kohout (www.kohoutp.cz)

Nakladatel:

Pavel Kohout N. Frýda 4

Č. Budějovice 370 05

kknihy@kknihy.cz

www.kknihy.cz